

สำนักงาน | OFFICE
เศรษฐกิจอุตสาหกรรม | OF INDUSTRIAL ECONOMICS

วารสาร

เศรษฐกิจ

INDUSTRIAL ECONOMICS JOURNAL

อุตสาหกรรม

ปีที่ 16 ฉบับที่ 61 ประจำเดือนกรกฎาคม - กันยายน พ.ศ. 2563 ISSN : 1905-0992

www.oie.go.th

วิกฤตโควิด-19

กับแนวคิด

เศรษฐกิจหมุนเวียน

บทความพิเศษ

- ลดขยะยาง สร้างโลกสวย
ด้วย Circular Economy
- ถ้านักลงทุนย้ายฐานการผลิต
จากจีนออกไป ไทยหรือประเทศไหน
ได้ประโยชน์
- Mega - Regions (มหภูมิภาค)
แนวคิดการพัฒนาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ
ในศตวรรษที่ 21

สัมภาษณ์พิเศษ

นางนิอร สุขุม

ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

สามารถติดตามข่าวสาร
สาระน่ารู้ด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมได้ที่

CONTENTS

- 3** **เรื่องเด่นประจำฉบับ**
วิกฤตโควิด-19 กับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
- 8** **บทความพิเศษ สกอ.**
ลดขยะ สร้างโลกสวย
ด้วย Circular Economy
- 14** **ถ้านักลงทุนย้ายฐานการผลิตจากจีนออกไป**
ไทยหรือประเทศไหนได้ประโยชน์
- 18** **Mega - Regions (มหภูมิภาค)**
แนวคิดการพัฒนาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ
ในศตวรรษที่ 21
- 23** **สัมภาษณ์พิเศษ**
นางนิอร สุขุม
ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ
- 31** **ภาวะแนวโน้มเศรษฐกิจอุตสาหกรรม**
สรุปดัชนีอุตสาหกรรมไทย ไตรมาส 2/2563
และการคาดการณ์
- 34** **น่านาสาระ:**
เตรียมพร้อมศักยภาพแรงงานไทย
รองรับการเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรมวิถีใหม่
- 37** **เกร็ดความรู้คู่อุตสาหกรรม**
โอกาสของสินค้าอุตสาหกรรมไทยภายใต้
ความตกลงการค้าเสรี (FTA) ไทย-ปากีสถาน
- 42** **รอบรู้อุตสาหกรรม**
- 43** **OIE Business Indicator**
- การส่งออก – นำเข้า สินค้าอุตสาหกรรมไทย
- The Early Warning System
of Industrial Economic
- ดัชนีชี้นำเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (MPI)

.....
ออกแบบ/พิมพ์ : โรงพิมพ์ดอกเบญ

โทร. 0 2272 1169-72

E-mail : dokbia1@hotmail.com

สนใจรับเป็นสมาชิกวารสารเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ส่งเรื่อง/
ขอเขียนลงตีพิมพ์/หรือให้ข้อเสนอแนะได้ที่ :

กองบรรณาธิการ กลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการกรม
สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

โทรศัพท์ : 0 2202 4274, 0 2202 4284 โทรสาร : 0 2644 8516

เว็บไซต์ : www.oie.go.th

บรรณาธิการ

สวัสดีท่านผู้อ่านทุกท่าน วารสารเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ฉบับที่ 61 ประจำเดือนกรกฎาคม – กันยายน 2563 นำเสนอ เรื่องเด่น **วิกฤตโควิด-19 กับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน**

บทความพิเศษเรื่อง **“ลดขยะอย่าง สร้างโลกสวยด้วย Circular Economy” “ถ้านักลงทุนย้ายฐานการผลิตจากจีนออกไป ไทยหรือประเทศไหนได้ประโยชน์”** และ **“Mega - Regions (มหภูมิภาค) แนวคิดการพัฒนาเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21”** สัมภาษณ์พิเศษ กับ **นิอร สุขุม** ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม **ระหว่างประเทศ** ต่อด้วย นานาสาระ **“เตรียมพร้อมศักยภาพแรงงานไทย รองรับการเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรมวิถีใหม่”** เกร็ดความรู้คู่อุตสาหกรรม **“โอกาสของสินค้าอุตสาหกรรมไทยภายใต้ความตกลงการค้าเสรี (FTA) ไทย-ปากีสถาน”**

แล้วพบกันใหม่อีกครั้งกับวารสารฯ ฉบับหน้า ค่ะ

ด้วยความปรารถนาดี

บรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

นายทองชัย ขวลิขิตพิเชฐ

ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

นายอิทธิชัย ยศศรี

รองผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

นางสาวพะเยาว์ คำมุข

รองผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

นางนิอร สุขุม

ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

นางดวงดาว ขาวเจริญ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม

นายดุสิต อนันตรักษ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการขึ้นและเตือนภัยภาคอุตสาหกรรม

นางสาวสุนิสา ตามไท

ผู้เชี่ยวชาญด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคอุตสาหกรรม

บรรณาธิการบริหาร

นางสาวสมจิตต์ เอี่ยมวรชัย

เลขานุการกรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

กองบรรณาธิการ

นายภุชญา นุรักษ์

นายชาญชัย โฉลกคงถาวร

นางสาวเรวดี แก้วมณี

นางสาววรรณพร บุญรัตน์พันธุ์

นางสาวประวีรา โพธิ์สุวรรณ

นางสาวญาดา ว่องวัฒนากุล

นางสาวอัมพร สุวรรณรัตน์

นายบุญอนันต์ เสวตสิทธิ์

นางสาวภคอร ประสิทธิ์สุข

นางสาวเทพยุตา วงศ์วิจิตร

นางพิมพ์กมล ไชยสมภาร

วิกฤติโควิด-19 กับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

นโยบายยุทธศาสตร์มหภาค

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เป็นวิกฤติที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์และระบบเศรษฐกิจทั่วโลก ทำให้มีผู้เจ็บป่วยและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และยังส่งผลให้เกิดการชะงักงันของอุตสาหกรรม ทั้งอุตสาหกรรมบริการ อย่างการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง และอุตสาหกรรมการผลิตในสาขาต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้ระบบห่วงโซ่คุณค่าโลก (Global Value Chain) ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงการค้าและการลงทุนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ นักเศรษฐศาสตร์ทั่วโลกได้วิเคราะห์ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดในครั้งนี้จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกผ่านระบบห่วงโซ่อุปทานโลก จากปัญหาการขาดแคลนแรงงานและวัตถุดิบ ซึ่งผลกระทบดังกล่าวจะมีความรุนแรงแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ขึ้นอยู่กับอัตราการพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศจีน และความแตกต่างกันของอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ที่ส่วนใหญ่มีระบบการผลิตแบบสินค้าคงคลังเท่ากับศูนย์ (Zero Inventory) หรือ Just in Time มีแนวโน้มจะได้รับผลกระทบรุนแรงกว่าเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นวงกว้างนี้ยังนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนไปจากเดิม ในแบบที่ไม่มีใครคาดคิดมาก่อน และทำให้ทุกประเทศต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่เป็นประเด็นท้าทายซึ่งต้องเร่งหาวิธีการจัดการ

แน่นอนว่าในลำดับแรก ประเทศต่าง ๆ ย่อมต้องให้ความสำคัญกับการจัดการผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนก่อนเรื่องอื่น แต่อีกเรื่องที่สำคัญไม่แพ้กัน ก็คือ การหาหนทางที่จะผลักดัน/กระตุ้นเศรษฐกิจให้ฟื้นตัวและกลับมาเติบโตได้ตามปกติโดยเร็ว ซึ่งหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาที่ถูกกล่าวถึงและนำมาใช้เป็นแนวทางในการฟื้นฟูเศรษฐกิจในภาวะวิกฤติเช่นนี้ ก็คือแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่ว่าด้วยเรื่องของการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นประเด็นพัฒนาที่นานาชาติต่างให้ความสำคัญและมีการขับเคลื่อนอย่างจริงจังและต่อเนื่องในช่วง 2 – 3 ปีที่ผ่านมา เพื่อเป็นหนทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน นำมาซึ่งความมั่นคงด้านทรัพยากร น้ำ อาหาร และวัตถุดิบ โดยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์โควิด-19 ใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

- **การลดความเสี่ยงในห่วงโซ่อุปทาน** : การเกิดโรคระบาดในลักษณะของ “โรคระบาดทั่ว” (Pandemic) อย่างโควิด-19 นับเป็นความไม่แน่นอนรูปแบบหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานโลก ซึ่งความไม่แน่นอนนี้จะอยู่ในระดับที่สูงกว่าการเกิดภัยธรรมชาติ เนื่องจากการเกิด “โรคระบาดทั่ว” ยากต่อการคาดการณ์ระดับความรุนแรงและจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่รูปแบบการผลิตของโลกอยู่ในลักษณะของการแบ่งขั้นตอนการผลิต (Production Fragmentation)

และการสร้างเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศ (International Production Network) ทำให้การผลิตสินค้าขึ้นหนึ่งต้องอาศัยการผลิตขึ้นส่วนจากฐานการผลิตที่หลากหลายทั่วโลก ยิ่งมีการแบ่งขั้นตอนการผลิตกระจายอยู่ในหลายประเทศมากเท่าใด ก็ยังมีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบรุนแรงมากขึ้น การปิดประเทศ/การมีกฎระเบียบที่จำกัดเรื่องการเดินทาง การขนส่งทั้งในประเทศและระหว่างประเทศในช่วงวิกฤติ ย่อมส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่การผลิตทั้งในระดับประเทศและระดับโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แนวทางหนึ่งที่จะสร้างความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน ก็คือการพึ่งพาวัตถุดิบภายในประเทศให้มากขึ้น โดยเฉพาะวัตถุดิบที่สามารถนำมาใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือการใช้งานผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่จนหมดอายุการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่มุ่งเน้นการคงคุณค่าผลิตภัณฑ์ให้นานที่สุด การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และลดการใช้ทรัพยากรใหม่

● **การลดแรงกดดันด้านต้นทุน** : วิกฤติโควิด-19 ทำให้ภาคธุรกิจและครัวเรือนจำเป็นต้องมีการจัดการด้านการเงินอย่างประหยัด รัดกุม และจัดลำดับความสำคัญในการบริโภคมากขึ้น นั่นทำให้ผลิตภัณฑ์มือสอง ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมีแนวโน้มจะเป็นที่น่าสนใจมากขึ้นด้วย เพราะผลิตภัณฑ์ดังกล่าวสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ในราคาที่ต่ำกว่า ในส่วนของภาคธุรกิจอุตสาหกรรม ก็มีการซื้อ-ขายวัสดุที่เป็นวัสดุใช้ซ้ำหรือวัสดุ

ที่นำกลับมาใช้ใหม่มากขึ้น ตัวอย่างในกรณีนี้ เช่น Re-Tuna Recycling Mall ที่เมือง Eskilstuna ประเทศสวีเดน ซึ่งเป็น Shopping Mall แห่งแรกในโลก ที่จำหน่ายเฉพาะสินค้ารีไซเคิลเท่านั้น โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในการลดภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว นอกจากนี้ ช่องทางจำหน่ายสินค้าออนไลน์อย่าง eBay ก็เปิดให้มีการซื้อขายสินค้ารีไซเคิลมาเป็นเวลาหลายปีแล้วเช่นกัน

● **การสร้างงาน** : ตามข้อตกลงสีเขียวของสหภาพยุโรป ได้ระบุถึงประโยชน์ที่จะได้จากการนำเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้ คือนอกจากจะก่อให้เกิดการผลิตภายในประเทศมากขึ้น ลดการพึ่งพาต่างประเทศแล้ว ยังก่อให้เกิดการสร้างงานใหม่นับแสนตำแหน่ง ซึ่งครอบคลุมงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น การจัดการของเสีย และทรัพยากร การซ่อมแซมและบำรุงรักษา และงานที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสนับสนุนระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น งานด้านการเช่าซื้อ ด้านวิศวกรรม ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการศึกษา ด้านโลจิสติกส์ เป็นต้น

● **การสร้างการเติบโต** : เศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นแนวคิดการพัฒนาหนึ่งที่จะสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับมหภาคได้ นั่นเป็นเหตุผลที่ทำให้ประเด็นเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนถูกกำหนดอยู่ในแผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป โดย The World Economic Forum คาดการณ์ว่า

การดำเนินการตามแผนฯ ดังกล่าว จะส่งผลให้เกิดการประหยัดวัสดุจากการใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ และการเพิ่มมูลค่าวัสดุ คิดเป็นมูลค่ากว่า 1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ในขณะที่ The Ellen MacArthur Foundation คาดว่าการนำระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในภาคการผลิต จะสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจให้กับสหภาพยุโรป จากการประหยัดต้นทุนวัตถุดิบ คิดเป็นมูลค่า 630,000 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ต่อปี เช่นเดียวกับ London's Circular Economy Route Map ที่ระบุว่าระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในลอนดอน จะสร้างผลตอบแทนสุทธิคิดเป็นมูลค่า 7 พันล้านปอนด์ต่อปี ภายในปี ค.ศ. 2036

เราจะเห็นภาพการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในการจัดการผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 ได้ชัดเจนขึ้น ในกรณีการจัดการผลกระทบจากการขาดแคลนสินค้า/วัตถุดิบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ภาคการผลิตจะต้องเผชิญในภาวะวิกฤติโรคระบาดทั่ว ที่การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องอยู่ภายใต้มาตรการ/กฎระเบียบข้อบังคับที่เข้มงวด เมื่อห่วงโซ่อุปทานโลกมีความเปราะบาง การจำกัดการดำเนินกิจกรรมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศย่อมส่งผลให้เกิดการขาดแคลนสินค้า/วัตถุดิบในอุตสาหกรรมบางประเภท ซึ่งการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความสามารถในการซ่อมแซม สามารถนำมาใช้ซ้ำหรือนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ได้มาประยุกต์ใช้ จะเป็นตัวช่วยให้สามารถบริหารจัดการกับปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นและมีความต้องการใช้เพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงวิกฤติโควิด-19 อย่างวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ ยกตัวอย่างเช่น การพัฒนานวัตกรรมในการฆ่าเชื้อเพื่อกำจัดสิ่งปนเปื้อนบนหน้ากาก N95 เพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ การพัฒนาห้องปฏิบัติการประดิษฐ์กรรม (Fabrication Laboratory: Fab Labs) เพื่อสร้างสรรค์ต้นแบบการออกแบบและกระบวนการ

ผลิตวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้งานทางการแพทย์ เป็นต้น ทั้งนี้ จากข้อมูลประมาณการ พบว่า ระหว่างปี ค.ศ. 2020 – 2025 ตลาดอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ได้รับการซ่อมแซม/ปรับแต่งใหม่ และผ่านการตรวจสอบมาตรฐานเพื่อนำกลับมาจำหน่ายอีกครั้ง (Refurbish) ทั่วโลก จะเติบโตในอัตรากว่าร้อยละ 10 ต่อปี ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการเพิ่มขึ้นของอัตราการใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์ต่าง ๆ และคาดว่าในอีก 5 ปีต่อจากนี้ แนวโน้มการผลิตของโลกจะมีการพึ่งพาวัตถุดิบใหม่น้อยลง นอกจากนี้ ยังเห็นได้จากกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เจ้าพนักงานรัฐในหลายรัฐขอให้ผู้ผลิตเครื่องช่วยหายใจให้บริการคู่มือและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์เพื่อช่วยให้โรงพยาบาลสามารถบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในช่วงที่เกิดวิกฤติโรคระบาด

ยิ่งไปกว่านั้น แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนยังช่วยให้ผู้ผลิตมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตมากขึ้น เห็นได้จากบางประเทศที่แม้จะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากโควิด-19 แต่ก็มีความสามารถในการปรับกระบวนการผลิตได้อย่างรวดเร็ว เช่น ปรับจากการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์มาผลิตอุปกรณ์การแพทย์ นั่นเป็นเพราะภาคธุรกิจอุตสาหกรรมในหลายประเทศเริ่มมีการออกแบบเครื่องมือ อุปกรณ์ รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายและมีรูปแบบ Repurposable คือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนไปใช้งานในรูปแบบอื่นได้ง่าย สอดคล้องกับหลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียน ทำให้ธุรกิจเหล่านี้มีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตตั้งแต่ในระดับต้นน้ำ และสามารถปรับตัวรับสภาวะวิกฤติได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดการลดต้นทุน สร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมในภาพรวมมีความสามารถในการฟื้นตัวจากภาวะวิกฤติมากขึ้นด้วย

อีกหนึ่งธุรกิจที่แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเข้ามามีบทบาทในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 คือการผลิตและจำหน่ายอาหาร เป็นที่ทราบกันดีว่า รูปแบบอุตสาหกรรมเกษตรที่ผ่านมามีความเสี่ยงต่อภาวะวิกฤติในหลายประเด็น เช่น การพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล กระบวนการผลิตที่ส่งผลเชิงลบต่อระบบนิเวศ การใช้การขนส่งทางไกล รวมถึงการพึ่งพาแรงงานต่างชาติตามฤดูกาล ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการจำกัดและควบคุมการเคลื่อนย้าย/ขนส่งในช่วงภาวะวิกฤติ ความเสี่ยงเหล่านี้ทำให้ธุรกิจด้านการผลิตและจำหน่ายอาหาร มีการปรับตัวโดยการลงทุนสำหรับการผลิตรูปแบบใหม่ที่นำระบบดิจิทัลมาใช้ เช่น การนำดิจิทัลมาใช้

ในการทำเกษตรแบบแม่นยำ ซึ่งจากการศึกษาของมูลนิธิ Ellen Mac Arthur พบว่า การนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในภาคการเกษตรดังตัวอย่างข้างต้น จะนำไปสู่การลดลงของการใช้สารกำจัดศัตรูพืช โดยอัตราส่วนการใช้ปุ๋ยสังเคราะห์ในยุโรป ในปี ค.ศ. 2030 จะลดลงถึงร้อยละ 50 เมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2012 ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในระดับครัวเรือนจะลดลงร้อยละ 12 และทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตที่ดีขึ้นด้วย เช่นเดียวกับการทำระบบเกษตรกรรมฟื้นฟู (Regenerative Agriculture) ที่มุ่งเน้นการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งคาดว่าจะทำให้สามารถลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ถึง 5.6 พันล้านตัน หรือคิดเป็นการลดลงเกือบครึ่งหนึ่งของปริมาณการปล่อยมลพิษจากการผลิตอาหารทั้งหมดที่คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2050 นอกจากนี้ ยังพบว่าในช่วงวิกฤติโควิด-19 ภาคธุรกิจด้านการผลิตอาหารและเครื่องดื่มได้มีการทำงานร่วมกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อรวบรวมและส่งมอบอาหารส่วนเกินไปยังผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ อีกทั้งยังมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมอาหาร อย่างอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ โดยการคิดค้นบรรจุภัณฑ์ใหม่ที่มีความยั่งยืนและนำกลับมาใช้ใหม่ได้สำหรับสินค้าอุปโภคบริโภคด้วย

อย่างในกรณีของประเทศไทย หนึ่งในผู้นำด้านการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในการดำเนินธุรกิจอย่างบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) หรือ GC ก็ได้นำแนวคิดนี้มาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อรับมือกับวิกฤติโควิด-19 โดยประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อนำนวัตกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์มาสานกับองค์ความรู้จากภาคการศึกษาและการแพทย์ พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับ

บุคลากรทางการแพทย์ ไม่ว่าจะเป็นเสื้อกาวน์ที่ผลิตจากเม็ดพลาสติกประเภท PE (Polyethylene) ที่ออกแบบตัดเย็บให้สวมใส่สบาย ช่วยให้แพทย์มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ป้องกันการปนเปื้อนสารคัดหลั่งและลดความเสี่ยงในการติดเชื้อจากผู้ป่วย การพัฒนา Medical Protective Suit ชุดป้องกันทางการแพทย์ระดับสูงที่ใช้เฉพาะในห้องผ่าตัดและ ICU สำหรับคนไข้ที่มีอาการรุนแรงและมีโอกาสแพร่กระจายของเชื้อโรคสูง การสนับสนุนบรรจภัณฑ์พลาสติกกรีซโลกสำหรับบรรจุอาหารที่สามารถย่อยสลายได้ทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการร้านอาหารที่มีความจำเป็นต้องปรับการให้บริการขายอาหารผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาขยะตกค้างในสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากสั่งอาหารออนไลน์เป็นจำนวนมากในช่วงนี้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้างต้นแล้ว เรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการขยะก่อนทิ้ง โดยเฉพาะหน้ากากอนามัยหรืออุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้แล้ว ก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากมีการจัดการที่ไม่ถูกวิธีก็จะเป็นการเพิ่มความเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสได้ GC จึงมีการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว เช่น การให้ความรู้ในการทำหน้ากากที่สามารถซักและนำกลับมาใช้ใหม่ได้ รวมถึงการดำเนินงานร่วมกับพันธมิตรในโครงการส่งพลาสติกกลับบ้านเพื่อนำกลับมาสู่การผลิตเป็นทรัพยากรอีกครั้งหนึ่ง

นอกจากจะเป็นตัวช่วยในการบรรเทาผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 ดังตัวอย่างข้างต้นแล้ว เศรษฐกิจหมุนเวียนยังเข้ามาเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูเศรษฐกิจจากภาวะวิกฤติ โดยถูกนำมาใช้ในแพ็คเกจกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐทั้งในช่วงสถานการณ์ปกติและช่วงวิกฤติ ทั้งนี้พบว่า

มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกับโครงการสีเขียวซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น กลุ่มประเทศสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้ที่นำข้อเสนอสีเขียว (Green Deal) มาเป็นเสาหลักในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ มีการปรับใช้นโยบายทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและมหภาคเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดมลภาวะและสร้างโอกาสทางธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจหมุนเวียน ยกตัวอย่างเช่น เทศบาลเมืองอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งนับเป็นเทศบาลแห่งแรกที่นำยุทธศาสตร์ Circular 2020 – 2025 มาเป็นพื้นฐานในการฟื้นฟูประเทศจากโควิด-19 โดยมุ่งเน้นให้เกิดการลดเศษอาหารลงร้อยละ 50 รวมถึงการใช้ข้อกำหนดด้านความยั่งยืนที่เข้มงวดในอุตสาหกรรมก่อสร้างและลดการใช้วัตถุดิบใหม่ลงร้อยละ 20 ภายในปี ค.ศ. 2030 หรือในเขตนครหลวงบรัสเซลส์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศเบลเยียม ได้กำหนดมาตรการพิเศษในช่วงวิกฤติโควิด-19 เพื่อจัดการด้านการขนส่งและเคลื่อนย้ายโดยการเพิ่มพื้นที่ให้กับคนเดินถนนและนักปั่นจักรยาน และจำกัดความเร็วของยานยนต์ไว้ที่ 20 กิโลเมตรต่อชั่วโมงทั่วเมือง

แต่อย่างที่ทุกฝ่ายได้กล่าวย้ำอยู่เสมอว่า การดำเนินการเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ อย่างไรรันขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมถึงการปรับโครงสร้างพื้นฐาน/ปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ และสร้างกลไกขับเคลื่อนที่เอื้ออำนวย เช่น ในกรณีของวัสดุอุปกรณ์การแพทย์ ย่อมต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนอย่าง ห้องปฏิบัติการทดสอบ การพัฒนาระบบการมาตรฐาน การพัฒนาบุคลากร ตลอดจนเครือข่าย/กลไกความร่วมมือของผู้ผลิต ผู้ใช้ ภาคการศึกษา และการแพทย์ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยภาครัฐจะมีบทบาทหลักในการสั่งการ มอบหมาย และตัดสินใจเชิงนโยบาย ควบคู่กับการวางกรอบการพัฒนาในภาพรวมของประเทศเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือ/สนับสนุนด้านการเงินแก่ภาคธุรกิจ/ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในระดับ SMEs นอกจากนี้ ปัจจัยที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง ก็คือการพัฒนาระบบดิจิทัล ที่ถือเป็นตัวช่วยสำคัญของการปรับตัวภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับการเข้าสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน วิกฤติโควิด-19 ในครั้งนี้ ถือเป็นปัจจัยเร่งให้ทุกภาคส่วนจำเป็นต้องปรับตัวสู่รูปแบบใหม่ที่เป็นดิจิทัลเร็วยิ่งขึ้น เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายใต้สังคมที่ต้อง

เว้นระยะห่างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในการทำธุรกิจของภาคเอกชน รวมไปถึงการทำงานของภาครัฐ แม้ว่าขณะนี้โลกจะกำลังเผชิญกับวิกฤติการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่เกิดผลกระทบในวงกว้าง แต่ในวิกฤติย่อมมีโอกาส เพราะช่วงเวลานี้ถือเป็นช่วงที่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูจากการได้พักการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้มลพิษลดลง ความหลากหลายทางชีวภาพกลับคืนมา จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะเร่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อสร้างความยืดหยุ่นในการปรับตัวรองรับภาวะวิกฤติ เพราะหากเรามีภูมิคุ้มกันที่แข็งแรง ภายใต้แนวทางการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนแล้ว ไม่ว่าวิกฤติรอบนี้จะสิ้นสุดลงเมื่อใด และจะเกิดวิกฤติรอบใหม่หรือไม่ เราจะสามารถรับมือกับวิกฤติต่าง ๆ และฟื้นตัวกลับสู่สภาพปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่าเดิมแน่นอน

จัดทำโดย :

นางสาวสมานลักขณ์ ดันติกุล

แหล่งข้อมูลอ้างอิง :

1. บทความเรื่อง The circular economy can support COVID-19 response and build resilience เผยแพร่เมื่อ 18 พฤษภาคม 2563 สืบค้นจาก <https://blogs.worldbank.org/psd/circular-economy-can-support-covid-19-response-and-build-resilience>
2. บทความเรื่อง The COVID-19 recovery requires a resilient circular economy เผยแพร่เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2563 สืบค้นจาก <https://www.greenbiz.com/article/covid-19-recovery-requires-resilient-circular-economy>
3. บทความเรื่อง Can the circular economy support the COVID-19 recovery? เผยแพร่เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2563 สืบค้นจาก <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=6758d399-6e29-449e-8bb9-e98d91c171b5>
4. บทความเรื่อง ผลกระทบ COVID-19 ที่มีต่อห่วงโซ่อุปทานโลก และประเทศไทย คอลัมน์ เศรษฐูเสวนา จุฬาฯ ถิ่น: โดย รศ.ดร.กรรณิย์ ชิวะตระกูลพงษ์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 40 ฉบับที่ 3,560 วันที่ 22-28 มีนาคม 2563 สืบค้นจาก <https://www.thansettakij.com/content/426259>
5. บทความเรื่อง รับมือโควิด-19 ด้วยแนวทาง Circular Economy ในแบบของ GC เผยแพร่เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2563 สืบค้นจาก <https://thematter.co/brandedcontent/gc-circular-economy-covid19/114327>

ลดขยะอย่าง สร้างโลกสวย ด้วย Circular Economy

กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

ก ระแสการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโลกภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ทำให้รัฐบาลไทยตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้เกิดความสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาประเทศ และการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว จึงได้บรรจุประเด็นการเติบโตอย่างยั่งยืนลงในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เกิดเป็นแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เน้นการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยนำผลิตภัณฑ์ที่สิ้นสุดการบริโภคแล้วกลับมาสร้างคุณค่าใหม่ หมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่องโดยไม่ทิ้งไปเป็นขยะก่อให้เกิดรูปแบบธุรกิจที่หลากหลาย ทั้ง Circular Design หรือการมุ่งเน้นการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ให้มีอายุการใช้งานยาวนาน และ Circular Supplies หรือการนำวัสดุจากการรีไซเคิล วัสดุชีวภาพ และวัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ทั้งหมดมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตเพื่อลดการใช้ทรัพยากรในการผลิตและลดการเกิดของเสีย ซึ่งปัจจุบันถูกผลักดันอย่างจริงจังทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจทั่วโลก โดยหลายประเทศที่มีการผลิตยางล้อรถยนต์เป็นอันดับต้น ๆ ของโลกรวมถึงประเทศไทย

เริ่มเห็นความจำเป็นของการรับมือกับขยะที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่ตนเองผลิตขึ้น จึงหันมาให้ความสำคัญกับการจัดการขยะยางล้อรถยนต์อย่างเหมาะสม เพื่อให้อุตสาหกรรมยางล้อรถยนต์มีการพัฒนาที่ยั่งยืนสืบไป

จากผู้ผลิตยางพาราสู่ผู้ผลิตยางรถยนต์ชั้นนำของโลก

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่ไทยมีศักยภาพในการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุดชนิดหนึ่ง โดยไทยครองอันดับ 1 ของโลกในการผลิตยางพาราเรื่อยมา มีปริมาณผลผลิต 4,852,000 ตัน ในปี 2562 ตามด้วยอินโดนีเซีย และเวียดนาม ที่ปริมาณผลผลิต 3,301,400 ตัน และ 1,185,000 ตัน ตามลำดับ ปี 2562 มีการใช้ยางพาราในประเทศ 673,625 ตัน โดยร้อยละ 70 ของปริมาณยางทั้งหมด หรือประมาณ 470,000 ตัน ถูกนำไปใช้ในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ยางรถยนต์ชนิดต่าง ๆ ทั้งเพื่อใช้ในประเทศและส่งออก ซึ่งไทยมีปริมาณการผลิตและส่งออกยางรถยนต์มากกว่า 100 ล้านเส้นต่อปี สร้างรายได้จากการส่งออกให้กับประเทศมากกว่า 178,747.32 ล้านบาท โดยเป็น 1 ใน 5 อันดับสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย โดยมีผู้ผลิตยางรถยนต์ในประเทศทั้งหมด ดังนี้

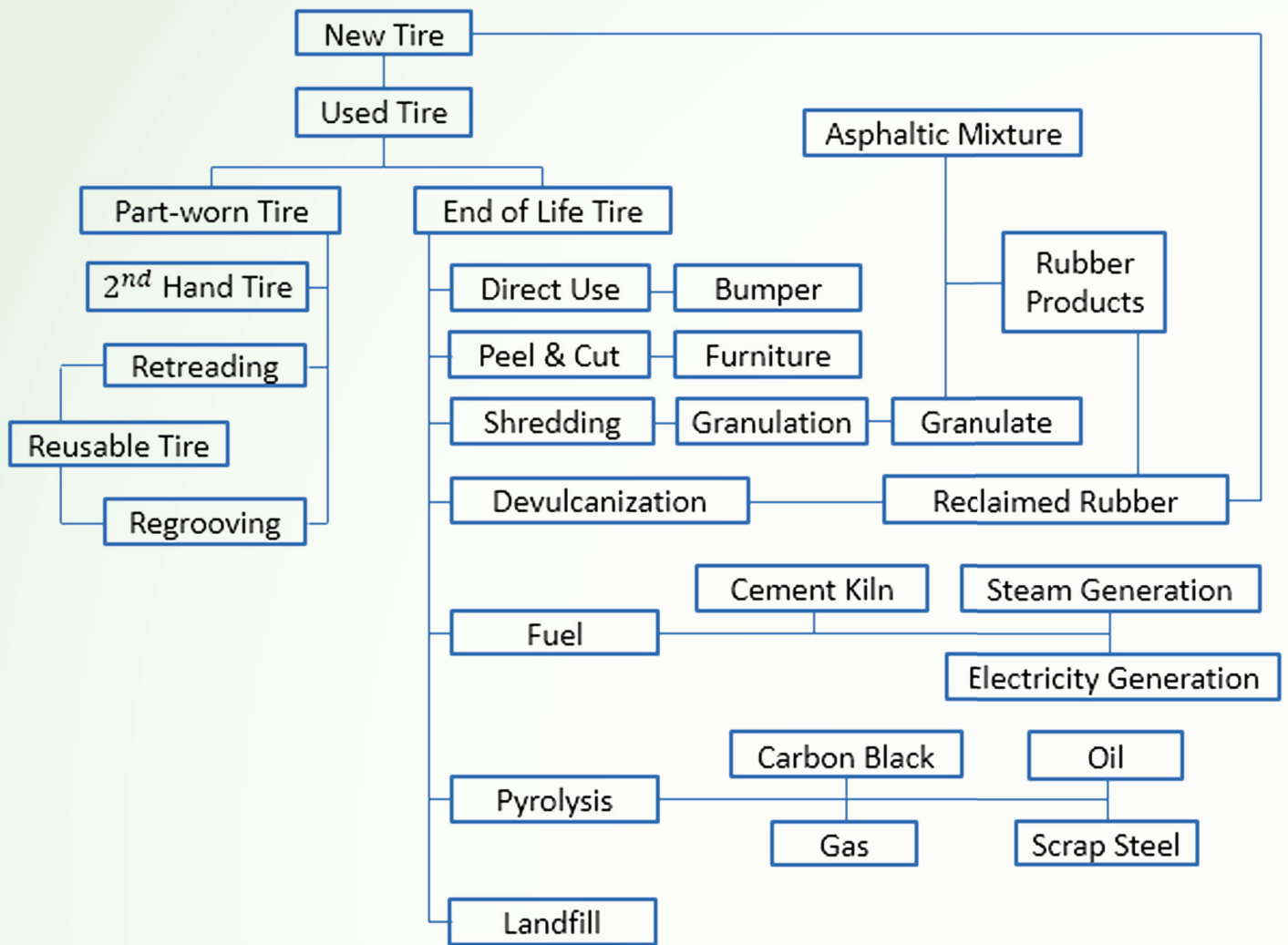
ลำดับ	ชื่อผู้ประกอบการ	ผลิตภัณฑ์ (Tyre Class)
1	บริษัท โยโกฮามา ไทร์ แมนูแฟกเจอริ่ง (ประเทศไทย) จำกัด	C1, C2, C3
2	บริษัท ไทยบริดจสโตน จำกัด	C1, C2, C3
3	บริษัท กู๊ดเยียร์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	C1, C2
4	บริษัท สยามมิชลิน จำกัด	C1, C2, C3
5	บริษัท แม็กซิส อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด	C1, C2, C3
6	บริษัท เซนจูรี่ ไทร์ (ประเทศไทย) จำกัด	C1, C2
7	บริษัท ซูมิโตโม รีบเบอร์ (ไทยแลนด์) จำกัด	C1, C2
8	บริษัท สวิซซ์-วัน คอร์ปอเรชั่น จำกัด	C1, C2
9	บริษัท โอทานิ เรเดียล จำกัด	C1, C2, C3
10	บริษัท จงเซ่อ รีบเบอร์ (ไทยแลนด์) จำกัด	C1, C2, C3
11	บริษัท แอลแอลโอที (ประเทศไทย) จำกัด	C1, C2, C3
12	บริษัท เอส.อาร์.ไทร์ จำกัด	C1, C2, C3
13	บริษัท วัลโก้ แอนด์ รีบเบอร์ จำกัด	C1, C2, C3
14	บริษัท คอนติเนนทอล ไทร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	C1
15	บริษัท บริดจสโตน ไทร์ แมนูแฟกเจอริ่ง (ประเทศไทย) จำกัด	C3
16	บริษัท อุตสาหกรรมผลิตยางไทยสิน จำกัด	C3
17	บริษัท ป.สยามอุตสาหกรรมยาง จำกัด	C3
18	บริษัท สยามทรีค เรเดียล จำกัด	C1, C2, C3
19	บริษัท หว้าอี กรุ๊ป (ประเทศไทย) จำกัด	C3
20	บริษัท ดีสโตน อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	C2, C3
21	บริษัท ยางโอทานิ จำกัด	C3
22	บริษัท ดีสโตน จำกัด	C2, C3

หมายเหตุ: 1. Tyre Class C1 หมายถึง ยางล้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคล
2. Tyre Class C2 หมายถึง ยางล้อรถบรรทุกขนาดเล็ก
3. Tyre Class C3 หมายถึง ยางล้อรถบรรทุกและรถโดยสาร

จากการที่ไทยมีผู้ผลิตยางรถยนต์ในประเทศจำนวนมาก โดยผู้ผลิตยางรถยนต์ชั้นนำของโลกล้วนมีฐานการผลิตในไทย ซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบยางพาราทั้งหมด ยกเว้น Pirelli ทำให้ไทยกลายเป็นผู้ส่งออก ยางรถยนต์รายใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยในปี 2562 มีมูลค่าการส่งออกยางรถยนต์สูงเป็นอันดับ 3 รองจากจีน และเยอรมนี ตามลำดับ

ลำดับ	ประเทศ	มูลค่าการส่งออก (ล้านเหรียญสหรัฐ)	ตลาดหลัก (3 อันดับแรก)
1	สาธารณรัฐประชาชนจีน	14,804,333,967	สหรัฐอเมริกา เม็กซิโก ชาติอาหรับ
2	สหพันธรัฐเยอรมนี	5,657,461,455	ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา
3	ไทย	5,587,057,235	สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น
4	ญี่ปุ่น	5,165,504,000	สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย รัสเซีย
5	สหรัฐอเมริกา	4,975,483,551	แคนาดา เม็กซิโก ออสเตรเลีย

วงจรชีวิตของยางรถยนต์ใหม่

แผนภาพการจัดการยางรถยนต์ใช้แล้ว

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่ายางรถยนต์ใช้แล้วสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทที่สึกหรอเพียงบางส่วน (Part-worn Tire) ซึ่งสามารถนำไปจำหน่ายเป็นยางมือสองหรือที่นิยมเรียกกันว่ายางเปอร์เซ็นต์ หรือนำไปแกะดอก/หล่อดอกแล้วนำกลับไปใช้วิ่งบนถนนได้อีก ทั้งนี้ การหล่อดอกยางนิยมทำในยางรถบรรทุก/โดยสารหลังจากใช้งานไปแล้วประมาณ 6 เดือน และความแข็งแรงของโครงยางทั่วไปในปัจจุบัน ทำให้สามารถหล่อดอกได้ 2 ครั้ง โดยมีอายุการใช้งานของยางหล่อดอกประมาณ 3 เดือน

2. ประเภทที่สิ้นสุดอายุการใช้งาน (End of Life Tire) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ ดังนี้

- 1) นำไปใช้เป็นอย่างกันกระแทกหรือตัดประกอบเป็นเฟอร์นิเจอร์ในสวน ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มต่ำและเมื่อไม่สามารถใช้งานได้แล้วก็จะกลายเป็นขยะ ต้องหาวิธีการกำจัดอยู่ดี
- 2) บดเป็นผงเพื่อนำไปใช้เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ยางต่าง ๆ รวมถึงถนน
- 3) ผลิตเป็นยางรีไซเคิลเพื่อนำกลับไปที่ใช้ในการผลิตยางรถยนต์หรือผลิตภัณฑ์ยางอื่น ๆ
- 4) เผาเป็นเชื้อเพลิงในโรงปูนซีเมนต์ซึ่งก่อให้เกิดเขม่าควัน/มลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม
- 5) รีไซเคิลโดยกระบวนการไพโรไลซิส (Pyrolysis) ได้น้ำมัน ผงคาร์บอน และก๊าซ ซึ่งสามารถนำไปผลิตเป็นกระแสไฟฟ้าหรือนำกลับมาใช้ใหม่เพื่อประหยัดต้นทุนในการผลิตได้

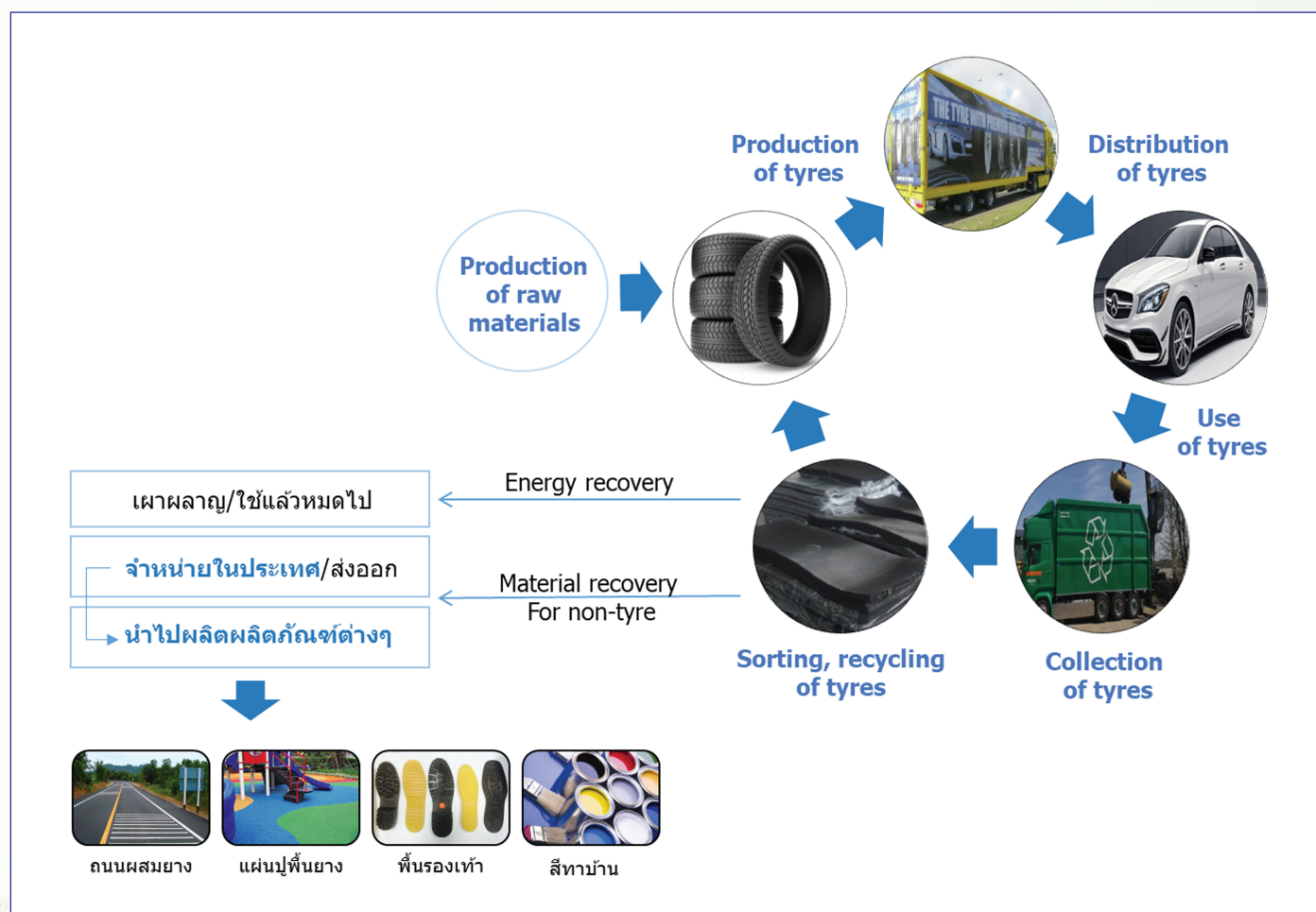
และสุดท้ายหากไม่มีการนำไปใช้ประโยชน์ก็จะถูกฝังกลบ ซึ่งต้องใช้พื้นที่จำนวนมาก เนื่องจากมีปริมาณยางรถยนต์ใช้แล้วที่สิ้นสุดอายุการใช้งานต่อปีจำนวนมากมหาศาล และยางรถยนต์ไม่สามารถย่อยสลายเองทางชีวภาพได้

ยางรถยนต์ใช้แล้วที่สิ้นสุดอายุการใช้งาน vs ความสามารถในการรีไซเคิล

จากข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2563 ของกรมการขนส่งทางบก พบว่าไทยมีจำนวนรถที่ขึ้นทะเบียนกับกรมการขนส่งทางบก 18.93 ล้านคัน แบ่งเป็นรถยนต์นั่งและรถกระบะ 17.61 ล้านคัน รถบรรทุกและรถโดยสารอีก 1.32 ล้านคัน เมื่อคำนวณจำนวนล้อยางรถยนต์ที่ใช้ในการวิ่งบนถนนของรถยนต์จำนวนดังกล่าวที่ 4 เส้น ต่อรถยนต์นั่ง/รถกระบะ 1 คัน และ 10 เส้น ต่อรถบรรทุก/รถโดยสาร 1 คัน จะคิดเป็นจำนวนยางรถยนต์ถึง $(17.61 \times 4) + (1.32 \times 10) = 83.64$

ล้านเส้น และเมื่อคำนวณน้ำหนักล้อรถยนต์นั่ง/รถกระบะและล้อรถบรรทุก/รถโดยสารที่เส้นละ 10 กิโลกรัม และ 40 กิโลกรัมตามลำดับ โดยให้รถยนต์นั่ง/รถกระบะมีการเปลี่ยนล้อทุก 3 ปี รถบรรทุก/รถโดยสารเปลี่ยนล้อทุก 1 ปี จะมีปริมาณยางรถยนต์ใช้แล้วที่สิ้นสุดอายุการใช้งาน 762,000 ตันต่อปี

ในขณะที่จากข้อมูล ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2563 ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม พบว่าไทยมีโรงงานรีไซเคิลยางเพียง 34 แห่ง แบ่งเป็นโรงงานผลิตยางรีไซเคิล 6 แห่ง โรงงานผลิตยางผง 13 แห่ง และโรงงานรีไซเคิลยางโดยกระบวนการไพโรไลซิสอีก 15 แห่ง รวมปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ 30,000, 10,000 และ 200,000 ตันต่อปี ตามลำดับ หรือคิดเป็นปริมาณยางรถยนต์ใช้แล้วที่สิ้นสุดอายุการใช้งานที่เข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลปีละ 240,000 ตัน ทำให้มีปริมาณยางรถยนต์ใช้แล้วที่ยังไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมอีกกว่า 500,000 ตันต่อปี

แผนภาพการจัดการยางรถยนต์ใช้แล้วที่สิ้นสุดอายุการใช้งานอย่างเหมาะสม

เมื่อพิจารณาวิธีการจัดการยางรถยนต์ใช้แล้วที่สิ้นสุดอายุการใช้งานอย่างเหมาะสม จะเห็นว่าการนำไปผลิตเป็นยางพวง/ยางรีไซเคิลและการนำไปผ่านกระบวนการไพโรไลซิสเป็นวิธีการที่จะสามารถลดปัญหาขยะยางรถยนต์ได้อย่างยั่งยืน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงที่สุด ซึ่งหากไทยมีระบบจัดเก็บยางรถยนต์ใช้แล้วที่สิ้นสุดอายุการใช้งานทั้งหมดและนำยางจำนวนดังกล่าวซึ่งมีน้ำหนักประมาณ 500,000 ตันต่อปีไปรีไซเคิลจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่า 8,000 ล้านบาทต่อปี รายละเอียดแสดงดังตารางต่อไปนี้

ดังนั้น การนำยางรถยนต์ใช้แล้วที่สิ้นสุดอายุการใช้งานมาผ่านกระบวนการรีไซเคิล นอกจากจะเป็นการลดขยะและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าแล้ว ยังช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจในแง่ของการทดแทนการนำเข้า และสามารถสร้างรายได้จากการส่งออกไปยังนานาประเทศได้อีกด้วย

การจัดการ	ราคาต่อหน่วย (กิโลกรัม/ลิตร)	มูลค่าเพิ่มจากยางรถยนต์ใช้แล้ว 500,000 ตันต่อปี
1. รีไซเคิลโดยผลิตยางรีไซเคิล/ยางพวง		
- ยางรีไซเคิล/ยางพวง (70%)	15-20 บาท	5,250-7,000 ล้านบาท
- เหล็ก (30%)	4-8 บาท	600-1,200 ล้านบาท
รวม		5,850-8,200 ล้านบาท
2. รีไซเคิลโดยกระบวนการไพโรไลซิส		
- น้ำมัน (45%)	9.50-12 บาท	2,137.5-2,700 ล้านบาท
- พลังคาร์บอน (35%)	17-20 บาท	2,975-3,500 ล้านบาท
- เหล็ก (10%)	4-8 บาท	200-400 ล้านบาท
รวม		5,312.5-6,600 ล้านบาท

ญี่ปุ่น ต้นแบบการจัดการของเสียของโลก

หลายท่านทราบดีว่าประเทศพัฒนาแล้วล้วนมีระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ แต่ประเทศที่คนไทยคุ้นหูว่าสามารถจัดการขยะได้ดีที่สุดคือประเทศญี่ปุ่น ซึ่งความน่าทึ่งของญี่ปุ่นคือนอกจากจะมีกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมเป็นกรอบข้อบังคับแล้ว ยังสามารถทำให้คนทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นคนญี่ปุ่น คนต่างชาติที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่น หรือนักท่องเที่ยว แยกและทิ้งขยะอย่างถูกต้องได้ โดยแต่ละท้องที่จะมีการจัดทำแผนพับที่มีรูปภาพประกอบรวมถึงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ชัดเจน ทั้งชนิดของขยะ ตัวอย่างขยะแต่ละชนิด วันและเวลาจัดเก็บขยะ ฯลฯ เนื่องจากแต่ละท้องที่จะมีข้อกำหนดในการแยกและทิ้งขยะที่แตกต่างกันไป

ในส่วนของการจัดการยางรถยนต์ใช้แล้วที่สิ้นสุดอายุการใช้งานในญี่ปุ่น ผู้ทิ้งจะต้องเป็นผู้จ่ายค่ากำจัดขยะ โดยมี

กฎหมายควบคุมเฉพาะแยกออกมาอีกหนึ่งฉบับเนื่องจากถือเป็นขยะที่จัดการได้ยาก ทำให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการนำยางรถยนต์ใช้แล้วที่สิ้นสุดอายุการใช้งานเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลได้มากกว่า 90% เป็นต้นแบบที่ไทยนำศึกษาและนำมาปรับใช้บ้าง

なごやのごみ減量・資源化ガイド (概要版)

資源やごみは収集日当日の朝、8時(中区は7時)までに決められた場所へ出してください。祝日も収集します。
(年末年始の日程は、広報なごやなどでお知らせします)
収集日は地域ごとに決まっています。下表の分別区分ごとの収集日を枠で囲ってお使いください。
※交通事情や収集コースの変更などにより、収集時間は変わる場合があります。

各区の資源・ごみ収集日はコチラ

原則、各戸収集	分別区分	主なもの(例)	回数	収集日	指定袋
資源	可燃ごみ	生ごみ、プラスチック製品、皮革・ゴム類	週2回	月・木 火・金	可燃ごみ袋
	発火性危険物	スプレー缶類は中身を完全に使い切って穴をあけずに出してください!! ライター、乾電池、リチウム電池、使い捨て充電器			発火性危険物袋
	不燃ごみ	ペットボトル、ガラス・陶器類、アルミ・銅製品、マンガン電池、アイロン	月1回	第1 水 第2 木 第3 金 第4 土 (例) 第3水 → その月の3回目の水曜日	不燃ごみ袋
	粗大ごみ(有料) 事前申込制	●30cm角を超えるもの ソファ、ストーブ・ファンヒーター、自転車	月1回	第1 水 第2 木 第3 金 第4 土 (例) 第4水 → その月の4回目の水曜日	粗大ごみ受付センター フリーダイヤル ナゴヤ・ゴミ・ゼロ 0120-758-530 ●受付時間 午前9時～午後5時(土・日・祝日、年末年始除く)
資源	プラスチック製容器包装、資源物	資源物	週1回	月・火・木・金	資源物袋

ตัวอย่างแผนพับของเมือง Nagoya จังหวัด Aichi ประเทศญี่ปุ่น

แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมยางรถยนต์อย่างยั่งยืนของไทย

จากทิศทางและแนวโน้มการผลักดัน Circular Economy ประกอบกับข้อมูลการจัดเก็บและรีไซเคิลที่ได้ศึกษาจากญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่เก่งในเรื่องนี้ สศอ. ในฐานะองค์กรชั้นนำการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศสู่ความยั่งยืนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมยางรถยนต์โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีอายุการใช้งานที่ยาวนานขึ้น การสร้างระบบและจัดการของเสียที่ถูกต้องเหมาะสม รวมถึงการส่งเสริมการนำผลิตภัณฑ์ยางรีไซเคิลไปใช้เป็นวัตถุดิบรอบสองเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมยางรถยนต์ที่ยั่งยืนของไทย จึงได้ยกร่างมาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมยางรถยนต์ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

	มาตรการ
การผลิต	1. ส่งเสริมการลดสัดส่วนการใช้ยางสังเคราะห์ในสูตรการผลิต 2. ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างยางรถยนต์ให้มีความแข็งแรงมากขึ้น 3. กำหนดมาตรฐานและวิธีการทดสอบที่เหมาะสมสำหรับยางหล่อตอก
การบริโภค	1. สร้างความตระหนักในความสำคัญของยางรถยนต์ที่ได้มาตรฐานและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานต่อความปลอดภัยบนท้องถนนให้กับประชาชน 2. รณรงค์ให้ประชาชนเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ยางรถยนต์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
การจัดการของเสีย	1. ออกกฎหมายให้ยางรถยนต์ใช้แล้วเป็นขยะควบคุมพิเศษที่ต้องมีการจัดการอย่างเหมาะสม 2. สร้างระบบเก็บรวบรวมยางรถยนต์ใช้แล้วจากทั่วประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ 3. ดำเนินโครงการรับซื้อไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม 4. ส่งเสริมธุรกิจ Start Up ที่เกี่ยวข้องกับการรีไซเคิลยาง
การใช้วัตถุดิบรอบสอง	1. ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีกับผู้ประกอบการในประเทศที่ใช้ผลิตภัณฑ์ยางรีไซเคิลเป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ 2. กำหนดมาตรฐานถนนพรมยางรีไซเคิลภายในปี 2563 และสนับสนุนการสร้างถนนพรมยางรีไซเคิลตามมาตรฐานที่กำหนด 3. สนับสนุนห้องปฏิบัติการและเครื่องมือ เพื่อรองรับการวิจัยและพัฒนาการนำพรม carbon ที่ได้จากกระบวนการโฟลโวลัสไปใช้

โดยขณะนี้ สศอ. อยู่ระหว่างเร่งผลักดันมาตรการดังกล่าวสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เพื่อที่หน่วยงานต่าง ๆ จะได้ดำเนินการตามแผนในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

ชวนคิด ประเทศไทยจำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อควบคุมยางรถยนต์ใช้แล้วที่สิ้นสุดอายุการใช้งานโดยเฉพาะหรือไม่?

● ปัจจุบันยางรถยนต์ใช้แล้วที่สิ้นสุดอายุการใช้งานถูกนำไปใช้ประโยชน์อยู่แล้ว โดยส่วนมากถูกนำไปใช้เป็นยางกันกระแทก ถังขยะ เฝาเป็นเชื้อเพลิงในโรงงานผลิตปูนซีเมนต์ ฯลฯ แต่การนำไปใช้ประโยชน์ดังกล่าวนอกจากจะมีมูลค่าเพิ่มต่ำแล้ว สุดท้ายก็กลายเป็นขยะที่ต้องจัดการอย่างเหมาะสมอยู่ดี และยังอาจก่อให้เกิดมลพิษอีกด้วย

● การสร้างระบบเก็บรวบรวมยางรถยนต์ใช้แล้วที่สิ้นสุดอายุการใช้งานและการขนส่งไปยังโรงงานที่รีไซเคิลมีค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากมีโรงงานในประเทศจำนวนไม่มาก และส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตภาคกลาง นอกจากนี้ ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง หากไม่มีการกำหนดเป็นกฎหมายจะขับเคลื่อนไปจนประสบความสำเร็จเช่นประเทศอื่น ๆ ได้ลำบาก

● ในปี 2562 ประเทศไทยมีมูลค่าและปริมาณการส่งออกยางรีเคิลในพิกัดสินค้า 4003 รวม 21.38 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือ 663.78 ล้านบาท และ 53,869 ตัน ตามลำดับ ในขณะที่ทั่วโลกมีมูลค่าและปริมาณการส่งออกยางรีไซเคิลชนิดดังกล่าวรวมกันทั้งสิ้น 387.46 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือ 12,029.47 ล้านบาท และ 561,982 ตัน ตามลำดับ โดยไทยมีมูลค่าการส่งออกยางรีเคิลสูงเป็นอันดับที่ 6 ของโลก รองจากจีน อินเดีย แคนาดา สหรัฐอเมริกา และเนเธอร์แลนด์ ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้ประกอบการไทยที่เข้มแข็ง ซึ่งหากภาครัฐมีการส่งเสริมในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการในประเทศมากขึ้น ไทยจะสามารถก้าวสู่การเป็นผู้นำในการผลิต การใช้ และการส่งออกยางรีเคิลของโลกได้ในอนาคตอันใกล้ ได้แต่หวังว่าประเทศไทยจะจริงจังกับเรื่องนี้ในเร็ววัน

จัดทำโดย :

นางสาวอริสรา สีนอุดม

แหล่งข้อมูลอ้างอิง :

กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง สมาคมอุตสาหกรรม

แห่งประเทศไทย

www.tyre.go.th

www.diw.go.th

www.parliament.go.th

www.gtis.com

www.moc.go.th

www.dlt.go.th

www.city.nagoya.jp

www.jatma.or.jp

ถ้านักลงทุน ย้ายฐานการผลิต จากจีนออกไป ไทยหรือประเทศไหน ได้ประโยชน์ ?

กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่อุตสาหกรรมทั่วโลก ล้วนพึ่งพาฐานการผลิตใน “จีน” เป็นหลักมาอย่างยาวนาน จีนได้กลายเป็นมหานครแห่งการผลิต ผู้ผลิตทั่วโลกต่างหลั่งไหลไปตั้งโรงงานเพื่อลดต้นทุนและอยู่ใกล้กับตลาดที่เรียกได้ว่าเป็นหนึ่งในตลาดใหญ่ที่สุดของโลกก็ว่าได้ แต่หลังจากการเผชิญหน้าทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนที่เข้มข้นถึงขั้นเปิดศึกเป็นสงครามการค้าระหว่างกันในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา จนกระทั่งในช่วงต้นปี 2563 เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้การผลิตและเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานทั่วโลกต้องหยุดชะงักลง ส่งผลให้หลายประเทศได้บทเรียนว่า การพึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่งมากเกินไปอย่างประเทศจีน อาจนำมาซึ่งความเสียหายในระยะยาวได้ ทั้งนี้การระบอดังกล่าวยังเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สำคัญที่หลายธุรกิจ

กำลังทบทวนมุมมองในการตัดสินใจย้ายฐานการผลิต ท่ามกลางแรงกดดันจากสงครามการค้าที่ยังคงรอวันประทุซึ่งอาจนำมาสู่กระแสการปรับเปลี่ยนห่วงโซ่การผลิตที่สำคัญ คือการลดการพึ่งพาการนำเข้าสินค้าจากจีนของหลาย ๆ ประเทศ

ในช่วงปลายปี 2562 ที่ผ่านมา Rabobank¹ หรือ ราโบแบงก์ บริษัทข้ามชาติสัญชาติดัตช์ที่ให้บริการด้านการเงิน และเป็นธนาคารที่ใหญ่เป็นอันดับสองของเนเธอร์แลนด์ ได้เผยแพร่บทวิเคราะห์เรื่อง “Leaving China: Which countries might benefit from a relocation of production?” ซึ่งเขียนโดย ดร. Raphie Hayat นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส โดยในงานศึกษาชิ้นนี้ได้กล่าวถึงแรงกดดันจากสงครามการค้าที่ยังคงรอวันประทุ ทำให้บริษัทต่างประเทศจำนวนมากเริ่มมองถึงการปรับเปลี่ยนเส้นทางการนำเข้าสินค้าชั้นกลางจากจีนไปยังภูมิภาค

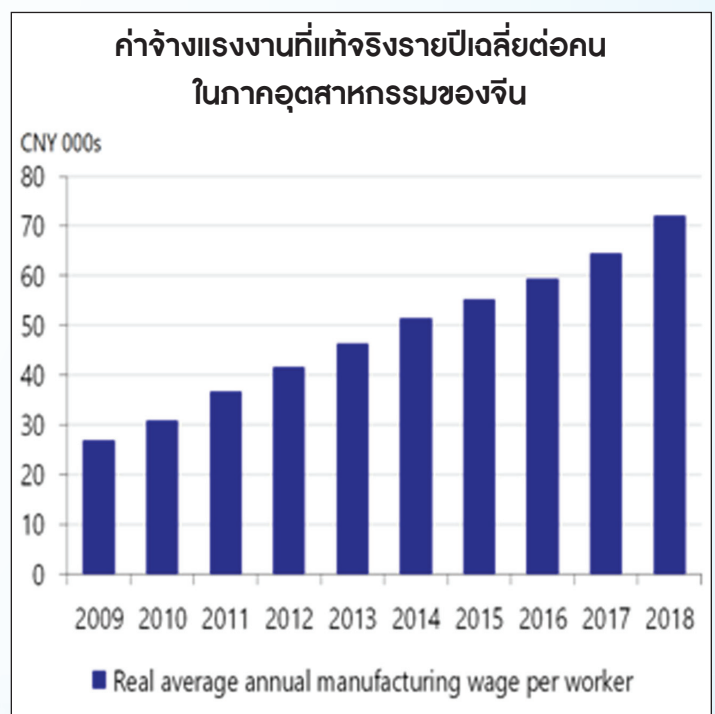
¹ Rabobank หรือ ราโบแบงก์ บริษัทข้ามชาติสัญชาติดัตช์ที่ให้บริการด้านการเงิน มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่ยูเทรคต์ ประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นผู้นำในด้านธนาคารเพื่อการอาหารและการเกษตรประกอบไปด้วยกลุ่มธนาคารท้องถิ่น 129 ธนาคาร สำนักงานกลาง และสำนักงานต่างประเทศอีกหลายแห่ง กลุ่มราโบแบงก์เน้นการให้บริการกับสถาบันอาหารและเกษตรกรรมโดยเฉพาะ และเป็นธนาคารที่ใหญ่เป็นอันดับสองของเนเธอร์แลนด์เมื่อวัดจากสินทรัพย์รวม

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือแม้กระทั่งการย้ายฐานการผลิตจากจีนไปยังประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีข้อมูลสนับสนุนที่เพียงพอว่าบริษัทต่างชาติในประเทศจีนได้เริ่มย้ายหรือคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายการผลิตที่อื่น เช่น Nintendo และ Apple โดยมีประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่ถูกกล่าวถึงบ่อยครั้งว่าเป็นผู้รับผลประโยชน์หลักของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ในกิจกรรมของบริษัทจากประเทศจีน อย่างไรก็ตามเวียดนามมีขนาดเล็กเกินไปที่จะรับกำลังการผลิตทั้งหมดที่ย้ายจากจีนและคำถามที่ตามมาคือ นอกเหนือจากเวียดนามแล้วบริษัทเหล่านี้จะไปที่ไหน ซึ่งในงานศึกษาชิ้นนี้ พยายามตอบคำถามนี้โดยดูจากประเทศต่าง ๆ ในเอเชียที่มีตะกร้าสินค้าส่งออกคล้ายกับของจีน มีค่าแรงต่ำและบรรยากาศการลงทุนที่น่าดึงดูด และใช้ตัวชี้วัดเหล่านี้เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดที่เรียกว่า Where Will They Go index (WWTG) ทั้งนี้ไม่มีประเทศใดเพียงประเทศเดียวที่สามารถดูดซับกิจกรรมทั้งหมดที่ถูกย้ายไปได้ อีกประการหนึ่งหากประเทศใดประเทศหนึ่งสามารถเข้ามาแทนที่การผลิตของจีนได้ทั้งหมด ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ก็อาจจะขึ้นอัตราภาษีศุลกากรสำหรับประเทศเหล่านี้เช่นกัน เหตุผลก็คือทรัมป์มองว่าการขาดดุลการค้าของสหรัฐกับประเทศต่าง ๆ เป็นตัวบ่งชี้ว่าการค้า “ไม่ยุติธรรม”

จากที่กล่าวไปในเบื้องต้นว่ามีหลักฐานพอสมควรที่บริษัทต่างชาติจะย้ายออกจากประเทศจีนหรือกำลังวางแผนที่จะทำเช่นนั้น อย่างไรก็ตามส่วนหนึ่งของแนวโน้มนี้ได้เกิดขึ้นก่อนที่จะเกิดความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนและได้รับแรงผลักดันส่วนใหญ่จากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของค่าจ้างการผลิตในประเทศจีนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยการเติบโตของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ในประเทศจีนได้ลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ในขณะที่ค่าจ้างการผลิตในประเทศจีนเพิ่มขึ้นเกือบสามเท่าในช่วงเวลาเดียวกัน ดังนั้นการย้ายกำลังการผลิตจากประเทศจีนจึงเป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอยู่ก่อนแล้วโดยมีความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสหรัฐกับจีนรวมถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นตัวเร่ง นอกจากนี้ บริษัทต่างประเทศส่วนใหญ่ที่จะยังคงทำกิจกรรมในประเทศจีนต่อไปเพราะแรงจูงใจหลักในการดำเนินงานในประเทศจีนนั้นไม่ใช่ต้นทุนการผลิตที่ต่ำ แต่เป็นการเข้าถึงตลาดผู้บริโภคขนาดใหญ่ของจีน สะท้อนว่าบริษัทที่ใช้ประเทศจีนเป็นเพียงศูนย์กลางการผลิต แต่ส่งออกไปขายนอกประเทศจีนเป็นส่วนใหญ่ มีแนวโน้มว่าบริษัทเหล่านั้นจะย้ายฐานการผลิตออกจากจีนมากขึ้น

ที่มา : UNCTAD

ที่มา : National Bureau of Statistics of China

ตัวชี้วัดที่เรียกว่า Where Will They Go index (WWTG) ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการมองไปข้างหน้าเพื่อวัดว่าประเทศใดบ้างที่จะได้ประโยชน์จากบริษัทต่างประเทศที่จะย้ายการผลิตออกจากประเทศจีน โดยบริษัทดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะย้ายไปประเทศที่มีปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ (1) สินค้าส่งออกที่คล้ายกับของจีน (2) ค่าจ้างอุตสาหกรรมที่ใกล้เคียงหรือต่ำกว่าในประเทศจีน (3) บรรยากาศการลงทุนระยะยาวที่น่าสนใจในแง่ของความยากง่ายในการทำธุรกิจ และ (4) คุณภาพของสถาบันที่ดีขึ้นปัจจัยอื่น ๆ เช่น ต้นทุนการขนส่งก็มีความสำคัญเช่นกัน ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เวียดนามเป็นจุดหมายปลายทางส่วนใหญ่ของนักลงทุนทั่วโลก นอกจากนี้ การวิเคราะห์ในครั้งนี้ยังไม่รวมปัจจัยต่าง ๆ เช่นความผันผวนของสกุลเงินและขนาดของตลาด (GDP) ซึ่งปัจจัยประการหลังนี้จะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบริษัทที่ต้องการเจาะตลาดผู้บริโภคของประเทศนั้นแทนที่จะเป็นการมองหาฐานการผลิตที่มีต้นทุนการผลิตที่ลดลง

ปัจจัยประการที่หนึ่ง ประเทศที่มีสินค้าส่งออกที่คล้ายกับของจีน วัดโดยใช้ Export Similarity Index (ES)² โดยดัชนีนี้วัดการซ้อนทับของตะกร้าส่งออกของสองประเทศ ดัชนีมีค่าอยู่ในช่วงตั้งแต่ 0% ถึง 100% โดยที่เปอร์เซ็นต์ที่สูงกว่าหมายถึงความคล้ายคลึงในการส่งออกที่สูงขึ้น คะแนน 100% ในที่นี้หมายความว่าประเทศนั้นมีตะกร้าสินค้าส่งออกตรงกับประเทศที่ถูกเปรียบเทียบทั้งหมด ปัจจัยประการที่สอง ค่าจ้างการผลิต ความเห็นจากทั้งนักวิชาการและผลจากการสำรวจ ชี้ให้เห็นว่า

$$ES_{j,x} = \sum_i \min \left(\frac{X_{i,j}}{\sum_i X_{i,j}}, \frac{X_{i,x}}{\sum_i X_{i,x}} \right), \text{ where:}$$

$ES_{j,x}$ is the export similarity between country j and country x (in our case x is China)

$X_{i,j}$ is the export of product i by country j to the world

$X_{i,x}$ is the export of product i by country x to the world

$\sum_i X_{i,j}$ is the total export of all products by country j to the world

$\sum_i X_{i,x}$ is the total export of all products by country x (China) to the world

ค่าจ้างการผลิตเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับบริษัทเมื่อพิจารณาถึงการย้ายการผลิตไปยังประเทศอื่น สำหรับปัจจัยที่สามและสี่จะใช้ดัชนีความยากง่ายในการทำธุรกิจของธนาคารโลก (the World Bank's Ease of Doing Business Index) และ the World Bank Governance Indicators ซึ่งใช้กัน

อย่างแพร่หลายเพื่อวัดบรรยากาศการลงทุนและคุณภาพสถาบันของประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น การทุจริต ความมั่นคงและการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สิน โดยจากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่สามและสี่ดังกล่าวเป็นตัวบ่งชี้ที่ดีของการดึงดูดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศหรือ FDI ทั้งนี้ ในการคำนวณดัชนี WWTG จะมีการปรับค่าของทั้งสี่ตัวแปรให้เป็นคะแนนมาตรฐานซี (Z-score) และคำนวณค่า WWTG โดยใช้ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก โดยกำหนดน้ำหนัก 0.3 ให้กับค่าจ้างและความคล้ายคลึงกันในการส่งออก และน้ำหนัก 0.2 กับตัวแปรคุณภาพของสถาบันและความยากง่ายในการทำธุรกิจ

ผลการคำนวณ Where Will They Go index หรือ WWTG ซึ่งได้จากการรวมปัจจัยทั้งสี่เข้าด้วยกัน พบว่า ผลการศึกษาใกล้เคียงกับสมมติฐานที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่า เวียดนามเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยม โดยเวียดนามอยู่ในอันดับที่ 3 จากทั้งหมด 17 ประเทศในภูมิภาคเอเชีย ที่น่าจะเป็นจุดหมายสำหรับการเคลื่อนย้ายการผลิตจากประเทศจีน โดยตะกร้าสินค้าส่งออกของเวียดนามเหมือนกับจีนประมาณครึ่งหนึ่งและมีค่ามากที่สุดในทุกประเทศที่ทำการศึกษา จึงมีความเชี่ยวชาญในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกับจีน ในขณะที่ค่าจ้างการผลิตต่ำกว่าประเทศจีนร้อยละ 64³ อย่างไรก็ตาม เวียดนามมีคะแนนไม่ตึงเกี่ยวกับคุณภาพของสถาบัน แม้ว่าเวียดนามจะมีเสถียรภาพทางการเมืองและมีบรรยากาศการลงทุนที่เหมาะสมในระดับหนึ่ง รวมถึงมีการลงนามในข้อตกลงการค้าเสรีค่อนข้างมากกับหลายประเทศ และเมื่อพิจารณาประเทศที่เหลือพบว่า ประเทศไทย มาเลเซีย ใต้หวันและอินเดีย อยู่ในอันดับ 1,2,4 และ 5 ของจุดหมายปลายทางหากจะมีการย้ายฐานการผลิตจากจีน โดยประเทศไทยติดอยู่ในอันดับสูงสุดเนื่องจากตะกร้าสินค้าส่งออกมีความคล้ายคลึงกับของจีนเกือบร้อยละ 50 มีค่าจ้างต่ำกว่าในประเทศจีนร้อยละ 25⁴ และมีนโยบายที่เป็นมิตรกับนักลงทุน แต่ข้อจำกัดสำคัญของประเทศไทยคือเสถียรภาพทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่ความไม่แน่นอนของนโยบาย ทั้งนี้ในที่สุดเชื่อว่าประเทศที่จะได้รับผลประโยชน์จากการย้ายฐานการผลิตจากจีนไปยังประเทศอื่น ๆ ในเอเชียนั้นน่าจะถูกระบายกันออกไป

² Finger และ Kreinin (1979)

³ 2018 JETRO survey

⁴ 2018 JETRO survey

Z-scores⁵ of WWTG index

Country	Export Similarity	Institutional Quality	Wages	Ease of Doing Business	Country	Where Will They Go index
Vietnam	1.5	-0.3	0.5	0.4	Thailand	0.62
Thailand	1.3	-0.3	0.2	1.2	Malaysia	0.61
South Korea	0.9	0.8	-2.0	1.6	Vietnam	0.60
Taiwan	0.8	1.1	-0.7	1.4	Taiwan	0.55
Japan	0.7	1.4	-2.4	1.0	India	0.31
Malaysia	0.7	0.3	0.2	1.3	Singapore	0.30
Philippines	0.6	-0.3	0.5	-0.4	Philippines	0.18
India	0.4	-0.1	0.5	0.3	South Korea	0.17
Singapore	0.3	1.6	-1.5	1.7	Indonesia	0.17
Indonesia	0.0	-0.2	0.4	0.4	Japan	-0.03
Sri Lanka	-0.7	-0.1	0.6	-0.1	Sri Lanka	-0.07
Laos	-0.8	-0.7	0.6	-0.9	Mongolia	-0.27
Cambodia	-0.8	-0.7	0.6	-0.6	Cambodia	-0.36
Pakistan	-0.9	-1.0	0.5	-0.6	Laos	-0.39
Myanmar	-1.1	-0.9	0.6	-1.4	Pakistan	-0.43
Bangladesh	-1.2	-0.8	0.6	-1.6	Myanmar	-0.59
Mongolia	-1.9	0.0	0.8	0.4	Bangladesh	-0.67

ข้อคิดเห็นสำคัญบางประการที่ได้จากงานศึกษาค้นคว้านี้ก็คือ บริษัทระหว่างประเทศมีแนวโน้มที่จะกระจายสถานที่ผลิตของพวกเขาในหลายประเทศ สิ่งนี้คล้ายกับยุทธศาสตร์ China Plus One ซึ่งก็คือ การที่บริษัทต่าง ๆ ที่ลงทุนหรือทำธุรกิจกับจีนพยายามที่จะลดสัดส่วนการพึ่งพาจีนลง เนื่องจากความไม่มั่นใจในด้านความมั่นคงของความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างจีนกับสหรัฐฯ โดยพยายามหาประเทศอื่นที่สามารถจะทดแทนการพึ่งพาจีนลงได้ไม่ว่าจะเป็นแหล่งนำเข้า การจ้างผลิต หรือการไปลงทุน ซึ่งบางบริษัทกำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ โดยวางกำลังการผลิตบางส่วนไว้นอกประเทศจีนเพื่อกระจายความเสี่ยงดังกล่าว สำหรับในมุมมองของประเทศไทย มีอีกหนึ่งยุทธศาสตร์ที่ในขณะนี้ถูกพูดถึงค่อนข้างมากและเกี่ยวข้องกับประเทศไทยโดยตรง คือ ยุทธศาสตร์ Thailand Plus One ซึ่งเป็นแนวคิดของนักวิจัยอาวุโสชาวญี่ปุ่น ชื่อ Ooizumi Keiichirou⁶ ยุทธศาสตร์นี้ ยังมุ่งที่จะคงฐานการผลิตไว้ในประเทศไทย เพียงแต่มีการเคลื่อนย้ายกระบวนการผลิตส่วนที่เน้นแรงงานสูงไปยังประเทศข้างเคียง โดยประเทศที่คาดว่าจะกลายมาเป็น + 1 ของไทยได้แก่ประเทศเพื่อนบ้านข้างเคียงคือ เมียนมา ลาว และกัมพูชา รวมถึงเวียดนามสำหรับบางอุตสาหกรรม ซึ่งภายใต้โมเดลดังกล่าวกลุ่มนักลงทุนจะเคลื่อนย้ายหรือปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตที่ใช้แรงงาน (labor-based) ไปยังประเทศเหล่านี้และขณะเดียวกันก็ผลักดันประเทศไทยให้กลายเป็นศูนย์กลางของกระบวนการผลิตที่เน้นเทคโนโลยี

ซึ่งเป็นการประสานกระบวนการผลิตทั้งสองส่วนให้เกิดเป็นการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพ แนวคิดนี้จึงไม่ใช่ว่าการลดความสำคัญของประเทศไทยลงแต่กลับเป็นการเสริมให้ไทยแข็งแกร่งและเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงของภูมิภาคนี้มากยิ่งขึ้น ประเทศไทยจึงควรใช้โอกาสนี้ที่อาจจะเรียกได้ว่าเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านห่วงโซ่การผลิตโลก ปรับปรุงพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านที่อาจจะเป็นข้อจำกัดในการดึงดูดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เพื่อรองรับความพร้อมในการรองรับนักลงทุนที่วางแผนจะย้ายออกจากจีน รวมถึงเตรียมความพร้อมในการเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงของภูมิภาคตามยุทธศาสตร์ Thailand Plus One ต่อไปในอนาคต

จัดทำโดย :
นายอภิรักษ์ อำนวยกาญจนสิน

แหล่งข้อมูลอ้างอิง :
<https://economics.rabobank.com/publications/2019/august/leaving-china-countries-might-benefit-from-relocation-production/>
http://www.tpa.or.th/tpanews/upload/mag_content/74/ContentFile1441.pdf
<https://th.wikipedia.org/>

⁵ คะแนนมาตรฐานซี (Z-score) ใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูลที่มาจากข้อมูลต่างชุดกัน ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งบางครั้งไม่สามารถเปรียบเทียบได้โดยตรง ในการเปรียบเทียบให้มีความถูกต้องจึงมีความจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนคะแนนของข้อมูลทั้งสองชุดให้เป็นค่ามาตรฐาน โดยทั่วไปจะมีค่า - 3 ถึง +3

⁶ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

▲ 18.75

Mega - Regions (มหภูมิภาค) แนวทางการพัฒนาเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21

กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

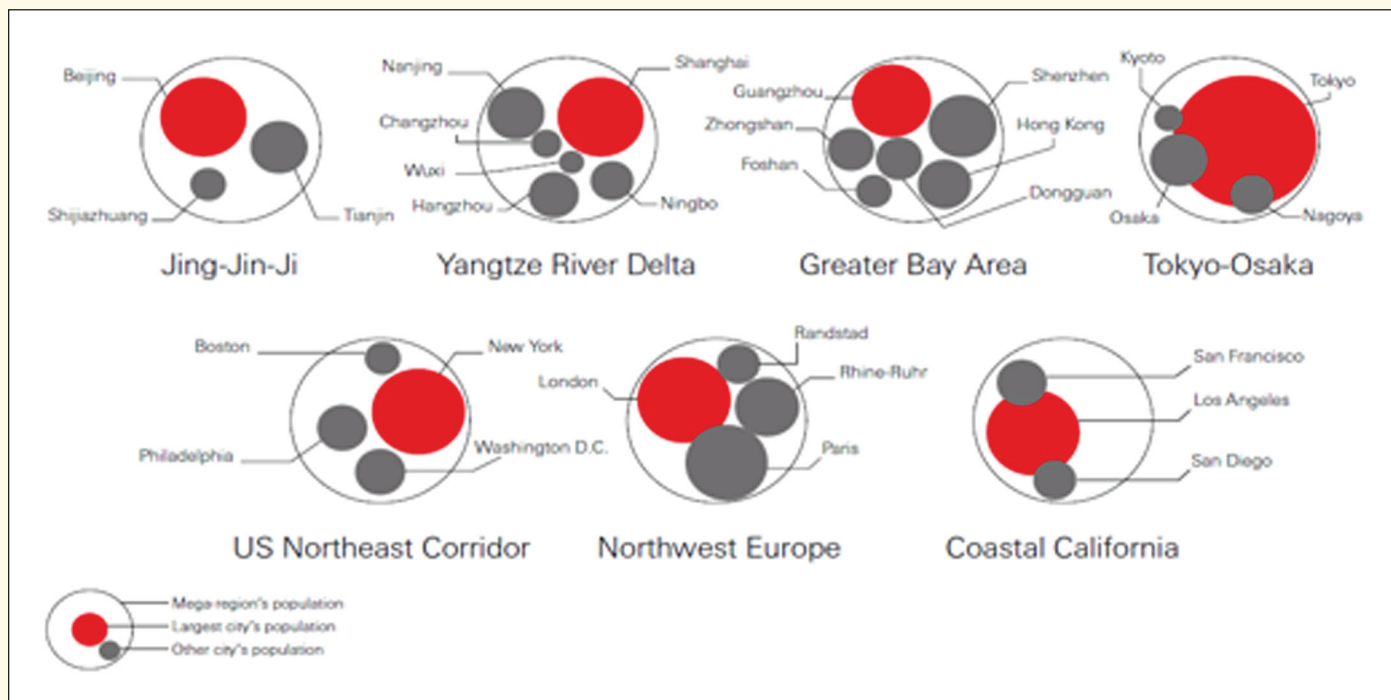
การเติบโตของสังคมเมือง (Urbanization) เป็นประเด็นที่สำคัญของโลก (Mega Trend) ในศตวรรษที่ 21 ที่มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นทั่วทุกภูมิภาคของโลก สืบเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างต่อเนื่องภายในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองอย่างมีนัยสำคัญ โดยผลการศึกษาของสหประชาชาติ (United Nations)¹ พบว่า ในปี ค.ศ. 2018 ประชากรโลกกว่าร้อยละ 55 อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเมือง (Urban Area) และคาดว่าจะมีประชากรอีกกว่า 2.5 พันล้านคน ย้ายเข้ามาอาศัยในเขตเมือง ส่งผลให้สัดส่วนประชากรในเขตเมืองเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 68 ภายในปี ค.ศ. 2050 ซึ่งกว่าร้อยละ 90 ของการเพิ่มขึ้นนั้นจะเกิดขึ้นในทวีปเอเชียและแอฟริกา

ทั้งนี้ การขยายตัวของเขตเมืองอย่างต่อเนื่องส่งผลให้เมืองต่าง ๆ มีการสร้างการพึ่งพาทางเศรษฐกิจกับพื้นที่รอบข้าง

ในหลายมิติ นอกจากนี้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้การเชื่อมโยงระหว่างเมืองเป็นไปได้สะดวกมากยิ่งขึ้น นั่นหมายความว่า ประชากรหนึ่งคน อาศัยในเมือง A สามารถทำงานที่เมือง B หรือเรียนหนังสือที่เมือง C หรือดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเมืองอื่น ๆ โดยรอบได้ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่เมืองต่าง ๆ สามารถอาศัยประโยชน์ผ่านช่องทางโครงสร้างพื้นฐาน เครือข่ายธุรกิจ การใช้ที่ดิน สิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ร่วมกัน ดังนั้นการรวมกลุ่มของเมืองในรูปแบบดังกล่าวจึงนำมาสู่แนวคิดของ “Mega – Regions หรือ มหภูมิภาค” ซึ่งเป็นแนวโน้มที่กำลังเกิดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน (Jing – Jin – Ji, Yangtze River Delta, Greater Bay Area: GBA), ญี่ปุ่น (Tokyo – Osaka), และสหรัฐอเมริกา (US Northeast Corridor, Coastal California) ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

¹ United Nations (2018), <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>

แผนภาพที่ 1 : ตัวอย่าง Mega-Regions ที่สำคัญของโลก

ที่มา : HSBC (2019)

Mega-Regions (มหภูมิภาค)

ผลการศึกษาของ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD)² ได้ให้นิยามว่า Mega-Regions หรือมหภูมิภาค เป็นการบูรณาการนครและพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งเดินทางโดยทางบกได้ภายใน 1 วัน และผลการศึกษาของ CityLab in World Economic Forum³ ได้ให้นิยามที่ต่างออกไปเล็กน้อยแต่อธิบายรายละเอียดว่า มหภูมิภาคมืองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ครอบคลุมพื้นที่เมืองหรือเครือข่ายของเมือง ซึ่งมีประชากรรวมกันมากกว่า 5 ล้านคนขึ้นไป 2) ถ้าหากมองจากภาพถ่ายดาวเทียมในเวลากลางวันจะเป็นบริเวณพื้นที่ที่มีแสงสว่างอย่างต่อเนื่อง และ (3) มีขนาดทางเศรษฐกิจรวมกันมากกว่า 300 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ

ดังนั้น ในเบื้องต้น Mega – Regions หรือมหภูมิภาคจึงมีความหมายค่อนข้างหลากหลาย โดยสรุปคือ กลุ่มของเมืองหรือคลัสเตอร์ของเมืองที่อยู่ใกล้กันและมีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิ การขนส่ง การผลิต

และการบริการ เป็นต้น จึงทำให้เมืองต่าง ๆ ที่เข้าร่วมเป็น Mega – Regions ได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่ม ซึ่งรวมถึงภาคธุรกิจและประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ Mega – Regions มีความเหมือนและแตกต่างกับ Productivity Cluster ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของพื้นที่ในรูปแบบคลัสเตอร์ธุรกิจหรือการผลิตในหลายแง่มุม

ความแตกต่างระหว่าง Mega - Regions และ Productivity Clusters

Productivity Cluster คือการรวมกลุ่มของธุรกิจหรืออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในพื้นที่หนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกันในการผลิต (Sectoral Cluster) หรือการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Horizontal Cluster) หรืออยู่ในห่วงโซ่การผลิตเดียวกัน (Vertical Cluster) โดยการรวมกลุ่มกันจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจในพื้นที่ให้เหนือกว่าธุรกิจนอกพื้นที่ ตัวอย่างที่สำคัญของพื้นที่ในสหรัฐอเมริกา ได้แก่

² OECD (2018), “The Rise of Megaregions: Delineating a new scale of economic geography”

³ World Economic Forum (2019), “These Megaregions are driving our global economy”

1) Silicon Valley ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันตกของรัฐแคลิฟอร์เนีย เป็นคลัสเตอร์การผลิตสินค้า High Technology และ Information Technology ที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก

2) Hollywood ซึ่งเป็นคลัสเตอร์ของอุตสาหกรรมบันเทิง หรือ

3) นคร Detroit ที่ถูกพัฒนาเป็นคลัสเตอร์การผลิตรถยนต์ โดยมี บริษัทการผลิตยนต์ระดับโลกตั้งอยู่หลายแห่ง อาทิ General Motor, Ford Motor เป็นต้น ทั้งนี้ การรวมกลุ่มเป็นคลัสเตอร์ นอกจากส่งเสริมให้พื้นที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแล้วยังมีผลต่อการสร้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย พบว่าสำนักงานใหญ่ของบริษัท Apple ซึ่งตั้งอยู่ ณ เมือง Cupertino ในเขต Silicon Valley มีการจ้างพนักงานโดยตรงประมาณ 12,000 คน แต่ก่อให้เกิดการจ้างงานธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องในเขตเมืองมากกว่า 60,000 คน

กฎแห่งหลักสำคัญที่ทำให้ Mega – Regions แตกต่างจาก Productivity Cluster ซึ่งถูกสร้างขึ้นโดยอิงอุตสาหกรรมหนึ่งหรือกลุ่มอุตสาหกรรมที่สำคัญเป็นที่ตั้ง คือ ความเชื่อมโยง หรือ Connectivity ดังนั้น Mega-Regions จึงเปิดโอกาสให้เกิดการรวมพลังระหว่างเมืองหรือนครที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาอุตสาหกรรมหรือการผลิตที่แตกต่างกันเชื่อมโยงกันผ่านเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ระบบราง ถนน ท่าเรือ หรือระบบดิจิทัล เพื่อแบ่งปันผลกระทบเชิงบวก (Positive Spillover) ร่วมกัน เช่น การประหยัดต้นทุนการเป็นแหล่งรวมของทรัพยากรมนุษย์ และการมีตลาดร่วมที่ใหญ่ขึ้น เป็นต้น ดังแสดงในแผนภาพที่ 2

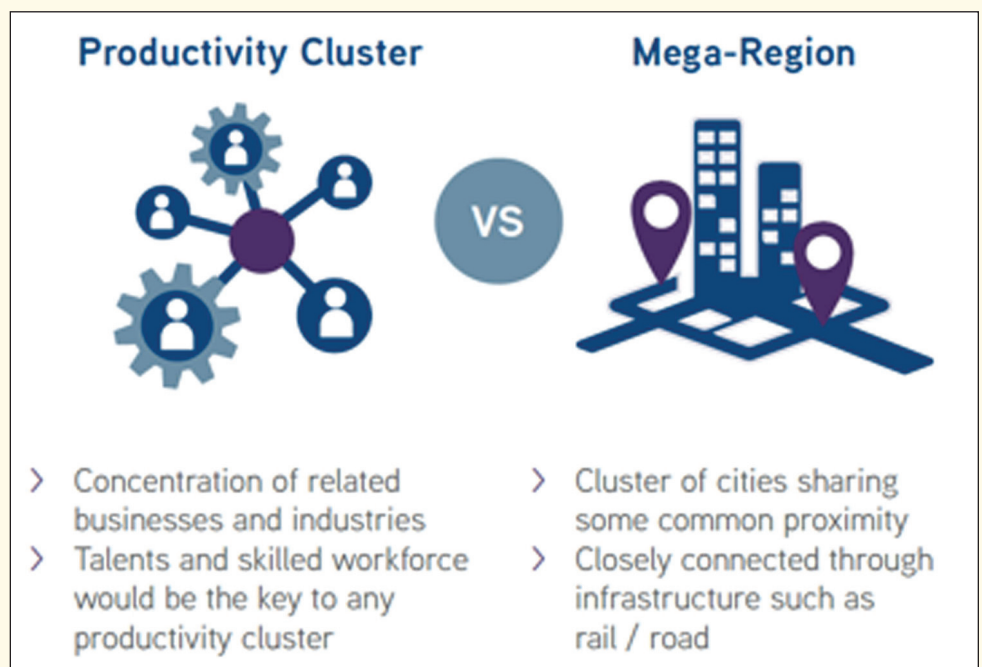
นอกจากนี้ Mega – Regions ยังสามารถสร้างความเชื่อมโยง Productivity Cluster ในพื้นที่แต่ละแห่งให้เข้ารวมกันได้ ทำให้สามารถใช้จุดแข็งของแต่ละพื้นที่ที่เกื้อกูลกันก่อให้เกิดพลังทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ตัวอย่าง คือ Chi – Pitts Mega – Regions

ศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมและการขนส่งของตอนเหนือของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจรวมกันกว่า 2.13 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ประกอบด้วยนคร Chicago (ศูนย์กลางการค้าและการขนส่ง ถ่านหิน), Detroit (รถยนต์ และอุตสาหกรรมหนัก), Cleveland (เหล็กกล้า ศูนย์กลางการเงิน), Minneapolis (ศูนย์กลางการเงินและการขนส่ง) และ Pittsburgh (เหล็กและเหล็กกล้า อุตสาหกรรมไฮเทค)

ปัจจัยสนับสนุน Mega-Regions

ปัจจัยแรกที่มีความสำคัญ คือ โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและดิจิทัล โดยจากการศึกษาของ OECD⁴ ระบุว่าปัจจัยดังกล่าวเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการเสริมสร้างความเชื่อมโยงทั้งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่

แผนภาพที่ 2: Productivity Clusters VS Mega-Regions

ที่มา : RIC (2019)

ต่างที่กันให้เข้าถึงกันได้โดยสะดวก ทั้งนี้ แม้ในยุคดิจิทัลจะทำให้การติดต่อสื่อสารและการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ทำได้สะดวกโดยไม่ต้องมีการเดินทาง อย่างไรก็ตาม โครงสร้างพื้นฐานการขนส่งในการเคลื่อนย้ายคนและสินค้ายังคงเป็นปัจจัยสำคัญ

⁴ OECD (2018), อ้างแล้ว

ในการบูรณาการการเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการขนส่งระบบรางโดยรถไฟความเร็วสูง ซึ่งหลายประเทศใช้เป็นช่องทางในการสร้างเครือข่ายเมืองให้กลายเป็น Mega-Regions ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ การสร้างรถไฟความเร็วสูงชิงกันเซ็ง สายโตเกียว – โอซากา (Tokaido Shinkansen) ระยะทางยาวกว่า 500 กิโลเมตร ซึ่งช่วยร่นระยะเวลาการเดินทางเหลือเพียงประมาณ 3 ชั่วโมงเท่านั้น โดยสามารถบรรทุกผู้โดยสารในแต่ละเที่ยวได้มากกว่า 1,300 คน ทำให้การดำเนินกิจกรรมของทั้งสองเมืองทำได้สะดวกเสมือนอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ เส้นทางรถไฟดังกล่าวยังเชื่อมโยงไปสู่เมืองใหญ่ต่าง ๆ ทำให้เกิด Mega-Regions Tokyo – Osaka⁵ ซึ่งมีประชากรรวมกันถึง 64 ล้านคน ครอบคลุมขนาดเศรษฐกิจกว่า 3 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ

ปัจจัยที่สอง คือ แรงขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจ (Economic Drivers) ซึ่งมีแนวโน้มแข่งขันกันอย่างเข้มข้นระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อดึงดูดทั้งการลงทุน ทรัพยากรมนุษย์ นวัตกรรม และที่ตั้งสำนักงานของบริษัทข้ามชาติ การรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายเมืองช่วยสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ ประการแรกคือการมีตลาดที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ตัวอย่างเช่น Greater Bay Area (GBA) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน⁶ ถ้าหากพิจารณาแค่คร่าว ๆ จะมีประชากรเพียง 13 ล้านคน แต่เมื่อรวมพื้นที่ใกล้เคียงในมณฑลกวางตุ้ง ฮองกง และมาเก๊า จะมีประชากรรวมกันถึง 70 ล้านคน เกิดฐานตลาดขนาดใหญ่ที่มีขนาดเศรษฐกิจถึง 1.6 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่และมีความมั่งคั่งจะช่วยดึงดูดแรงงานที่มีฝีมือเข้ามาทำงานเป็นการเสริมสร้างผลิภาพการผลิตในพื้นที่ ทั้งนี้

⁵ Mega – Regions Tokyo – Osaka ประกอบด้วย Tokyo, Osaka, Nagoya, Kyoto, Kobe, และ Shizuoka – Hamamatsu

⁶ Royal Institution of Chartered Surveyors (RICs) (2019) “Greater Bay Area: A 2030 Outlook Opportunities and Challenges over the Next Decade”

การรวมกันของเมืองที่มีจุดเด่นเกื้อกูลกัน รวมทั้งมีโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงกัน ยังช่วยดึงดูดการลงทุน ทั้งภายในและภายนอก เนื่องจากมีความพร้อมหลากหลายรองรับการลงทุนในหลายรูปแบบ ตัวอย่าง คือ Mega – Regions Bos – Wash หรือที่เรียกว่า US Northeast Corridor เป็นมหุภูมิภาคที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลก มีขนาดทางเศรษฐกิจมูลค่ากว่า 4 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ประกอบด้วยนคร New York, Washington DC, Philadelphia, Boston และ Baltimore โดยมีความพร้อมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานทางบก ท่าเรือ สนามบิน ระบบดิจิทัล และมีความหลากหลายในสาขาการผลิต การเงิน และการบริการ รวมทั้งการเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ของบริษัทชั้นนำจากทั่วโลก

กล่าวโดยสรุป Mega – Regions หรือ มหุภูมิภาค เป็นรูปแบบการบูรณาการพื้นที่เมือง ให้กลายเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพ มีความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งให้ประโยชน์และอำนวยความสะดวกในมิติต่าง ๆ แก่เมืองที่เข้าร่วม ผู้ประกอบการ และประชากรในพื้นที่ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ที่ก่อให้เกิดตลาดขนาดใหญ่ การผลิตภาคอุตสาหกรรมทำได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจาก ผู้ประกอบการสามารถใช้ประโยชน์จากจุดเด่นของเมืองแต่ละแห่งใน Mega-Regions อาทิ สาขาการผลิตที่มีความชำนาญ แรงงาน สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น ทั้งนี้ การพัฒนา Mega-Regions กำลังเป็นกระแสในทวีปเอเชีย ได้แก่ Greater Bay Area (GBA) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน Delhi – Lahore ของสาธารณรัฐอินเดีย และ Seoul-Busan ของสาธารณรัฐเกาหลีรวมทั้งความพยายามในการเชื่อมโยงระหว่างสิงคโปร์ และ กรุงเทพมหานคร เป็น Singa – Lumpur ซึ่งประสบการณ

ของหลายพื้นที่อาจใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) ของไทย ในการเป็นพื้นที่เชื่อมโยงกับเมืองต่าง ๆ เช่น กรุงเทพฯ และปริมณฑล หรือ การเชื่อมโยงกับเมืองใหญ่ในภูมิภาค อาทิ Singa – Lumpur หรือ GBA ของจีน เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภูมิภาคในอนาคต อย่างไรก็ตาม การที่จะเป็น Mega – Regions ที่ประสบความสำเร็จ นอกเหนือจากความใกล้ชิดหรือการมีพื้นที่ที่อยู่ใกล้กันแล้ว ยังจำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารและการกำกับดูแลพื้นที่ขนาดใหญ่ รวมทั้งการให้ความใส่ใจต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นโจทย์ท้าทายที่สำคัญในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจให้เป็นไปอย่างบูรณาการและมีความยั่งยืน

จัดทำโดย :
นายพงษ์ศักดิ์ เลาสวัสดิ์ชัยกุล

แหล่งข้อมูลอ้างอิง :

OECD (2018), “The Rise of Megaregions: Delineating a new scale of economic geography”
Royal Institution of Chartered Surveyors (RICs) (2019)
“Greater Bay Area: A 2030 Outlook Opportunities and Challenges over the Next Decade”
United Nations (2018), <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>
World Economic Forum (2019), “These Megaregions are driving our global economy”

“...ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ ตีฉันทามติว่าการสอนหรือถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับงานให้กับข้าราชการรุ่นใหม่มีความสำคัญ เพราะมีหลายเรื่องที่น่าอง ๆ ไม่สามารถเรียนรู้ได้จากเอกสารวิชาการ แต่เรียนรู้ได้จากการถ่ายทอดประสบการณ์ อะไรที่เราเคยเผชิญปัญหาในการปฏิบัติงานก็จะเน้นมากหน่อยเพื่อปิดช่องว่างของปัญหา รวมทั้งช่วยให้น้อง ๆ เห็นภาพการทำงานที่ชัดเจนขึ้น...”

นิอร สุขุม

ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

วาระฯ ฉบับนี้จะพาทุกท่านไปรู้จักกับหนึ่งในบุคลากรสำคัญของ สศอ. ผู้มีประสบการณ์ในแวดวงเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ กับนางนิอร สุขุม ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

1 อยากให้เล่าประสบการณ์ที่เข้ามารับราชการในแวดวงกระทรวงอุตสาหกรรมพอสังเขป

ดิฉันรับราชการที่สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมมาตั้งแต่ปี 2542 รวมเวลาก็ประมาณ 20 ปี เริ่มบรรจุรับราชการที่สำนักงานเลขาธิการกรม สศอ. และย้ายมาปฏิบัติงานด้านนโยบายและแผน โดยปฏิบัติงานด้านต่างประเทศมาโดยตลอด ฉะนั้น ตลอดชีวิตการทำงานจึงมีประสบการณ์กับงานด้านต่างประเทศมากที่สุด งานด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศสำหรับดิฉันถือเป็นงานที่ท้าทายมาก เพราะต้องเจอและทำงานร่วมกับผู้แทนกระทรวงต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย นอกจากความรู้ทางวิชาการที่ต้องใช้แล้ว ยังมีการประสานงานระหว่างกระทรวงซึ่งเป็นทักษะการทำงานที่จำเป็นอย่างยิ่ง

ที่จะทำให้งานคล่องตัวและราบรื่น เมื่อพูดถึงงานด้านต่างประเทศที่สนุกและประทับใจมาก ๆ สำหรับดิฉัน คือ การเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีหรือ FTA ไทย – ญี่ปุ่น (JTEPA) ซึ่งดิฉันได้เข้าร่วมดำเนินงานตั้งแต่เริ่มแรกและทำมาโดยตลอดจนจบสิ้นและมีผลบังคับใช้ จึงเป็นการทำงานที่ครบขั้นตอน ตั้งแต่ แนวคิด แนวโน้ม การกำหนดท่าทีของประเทศไทย การเจรจาหารือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ภายในประเทศ และการเจรจาต่อรองบนเวทีระหว่างประเทศ ถือเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่ามากในช่วงจัดทำความตกลง JTEPA เป็นช่วงที่ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการจัดทำเขตการค้าเสรีกับประเทศต่าง ๆ ค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้นเกือบทุกวันดิฉันจะต้องไปประชุมที่หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะที่กระทรวงการต่างประเทศมีผู้บริหาร พี่ ๆ น้อง ๆ ที่เป็นเพื่อนร่วมงานที่ต้องเจอหน้ากันแทบทุกวันตลอดระยะเวลาเกือบ 3 ปี ดิฉันมองว่าการทำงานในครั้งนั้น เราทำงานเป็นทีมทำงานกันแบบใกล้ชิด แลกเปลี่ยนข้อมูล ช่วยกันสนับสนุนให้งานสามารถดำเนินไปข้างหน้าและมีข้อติดขัดน้อยที่สุด ช่วงนั้นนอกจากประชุมร่วมกันเกือบทุกวันแล้ว ต้องเดินทางไปประชุมที่ญี่ปุ่นบ่อยครั้ง ได้เรียนรู้วัฒนธรรมการทำงานทั้งระหว่างหน่วยงานของไทยเอง และหน่วยงานของญี่ปุ่น เป็นช่วงที่ทำงานหนักแต่สนุก มีความท้าทาย มีปัญหาให้แก้และเรียนรู้

อยู่ตลอดเวลา จำได้ว่าครั้งหนึ่งเคยร่วมทำงานกำหนดทำที่สินค้าร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศจนตีสองตีสาม เคยนั่งประชุมเจรจากับคณะผู้แทนญี่ปุ่นจนเกือบถึงเช้าและอากาศที่ญี่ปุ่นหนาวมาก สิ่งเหล่านี้เป็นประสบการณ์และสร้างความแข็งแกร่งให้ดิฉันในฐานะข้าราชการได้เป็นอย่างดี ผิดบ้างถูกบ้างก็เก็บไว้เป็นประสบการณ์เพื่อปรับปรุงให้งานออกมาดียิ่งขึ้น ทุกวันนี้เมื่อเห็นข่าวหรือประเด็นที่เกี่ยวกับความตกลงเขตการค้าเสรีไทย – ญี่ปุ่นหรือ JTEPA ก็เป็นความภูมิใจลึก ๆ เพราะเราอยู่กับความตกลงนี้มาตลอดและได้เห็นผลสำเร็จของงานในระดับประเทศและเป็นรูปธรรม

งานทุกงานของดิฉันที่ได้รับมอบหมายมาก็จะทำงานเต็มที่และสนุกไปกับมัน มีอีกหลายงานที่ได้รับมอบหมายแม้ไม่เกี่ยวข้องกับเรา ก็จะมียินดีทำเสมอเพราะสำหรับดิฉันทุกอย่างคือโอกาสในการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ในชีวิต รู้สึกว่าตัวเองพลั่งเยอะ และมีแนวคิดในการทำงานตามที่คุณใหญ่ท่านหนึ่งเคยอบรมสั่งสอนไว้ว่า งานทุกงานที่ได้รับมอบหมายแม้ไม่เกี่ยวข้องก็คือนงานของเรา ดิฉันก็ยึดถือแนวคิดนี้มาโดยตลอดและถ่ายทอดแนวคิดสู่น้อง ๆ รุ่นหลังเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีในการทำงานให้คนรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังให้กับ สศอ. และเป็นข้าราชการที่ดีในวันข้างหน้า

การทำงานด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศก็ได้มีโอกาสร่วมงานกับภาคเอกชน ซึ่งถือเป็นการเก็บเกี่ยวความรู้และประสบการณ์เชิงลึกที่ดีมาก ๆ ดิฉันเชื่อว่าเราต้องได้รับข้อมูลที่ต้องแม่นยำจากผู้อยู่ในสนามการแข่งขันจริงก่อนจึงจะทำงานด้านนโยบายได้ดี ทุกครั้งที่มีโอกาสร่วมประชุมกับภาคเอกชนก็จะได้รับความรู้ที่เปิดมุมมองข้าราชการอย่างเราเสมอ อีกหนึ่งงานที่สำคัญคือตลอดการทำงานในฐานะข้าราชการ

ได้รับโอกาสไปช่วยปฏิบัติงานกับฝ่ายการเมืองอยู่หลายครั้ง สำหรับดิฉันมองว่าเป็นประสบการณ์สำคัญในชีวิตข้าราชการที่ทำให้ได้มีโอกาสเรียนรู้วิถีคิด วิธีการปฏิบัติงานของฝ่ายการเมือง และระดับนโยบาย เป็นการเปิดมุมมองที่หลากหลายและกว้างมาก ทำให้เรานำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น เป็นการสั่งสมประสบการณ์ ความแข็งแกร่ง การปรับตัว และการทำงานที่ต้องว่องไวไหลลื่นเพื่อให้ทันสถานการณ์เสมอ

มีช่วงหนึ่งดิฉันมีโอกาสเข้าร่วมการประชุมคณะรัฐมนตรี ซึ่งถือเป็นการบริหารงานด้านนโยบายที่สำคัญของประเทศ ได้รู้แนวคิดและกระบวนการบริหารงานสำคัญ ๆ ของรัฐบาล ความเป็นข้าราชการคนทำนโยบายจะถูกเติมเต็มด้วยประสบการณ์เหล่านี้ ช่วงหนึ่งก่อนหน้านี้ ดิฉันเคยได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานสรุปประเด็นการประชุมคณะรัฐมนตรีของกระทรวงอุตสาหกรรมอยู่ด้วยแล้ว มีหน้าที่ช่วยอ่านและสรุปประเด็นเสนอผู้บริหารกระทรวง ทุกคืนวันจันทร์จะเป็นวันที่ทำทนายสำหรับดิฉันและทีมงานมาก ๆ เพราะต้องเตรียมวาระ ครม. กลับบ้านกันตีหนึ่งตีสองเสมอ เข้าชั้นก็ไปเตรียมตัวหน้าห้องประชุมคณะรัฐมนตรีเผื่อมีวาระเพิ่มเติมก็ต้องดำเนินงานเพื่อให้สามารถตอบความเห็นของกระทรวงได้ทัน จึงเป็นอีกหนึ่งงานที่สนุก สนุกเหนื่อยแต่ประทับใจมาก และถือเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำมาจนถึงปัจจุบัน

2 การทบทวนที่ ความรับผิดชอบ ในบทบาทผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

ดิฉันมีหน้าที่หลักในการให้ข้อเสนอแนะ ให้คำแนะนำ แก่ผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดทำนโยบายหรือความร่วมมือด้าน เศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ เป็นผู้แทนเข้าร่วม การประชุมระดับสูงด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ ต่าง ๆ ช่วยกลั่นกรองงานและให้คำแนะนำน้อง ๆ ในการจัดทำ ทำที่และความร่วมมือด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ ดิฉันมองว่าการสอนหรือถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับงาน ให้กับข้าราชการรุ่นใหม่มีความสำคัญ เพราะมีหลายเรื่องพี่น้อง ๆ ไม่สามารถเรียนรู้ได้จากเอกสารวิชาการ แต่เรียนรู้ได้จากการ ถ่ายทอดประสบการณ์ อะไรที่เราเคยเผชิญปัญหาในการ ปฏิบัติงานก็จะเน้นมากหน่อยเพื่อปิดช่องว่างของปัญหา รวมทั้ง ช่วยให้น้อง ๆ เห็นภาพการทำงานที่ชัดเจนขึ้น งานขององค์กร จะออกมาดีและสมบูรณ์ขึ้น งานที่รับผิดชอบของดิฉันในปัจจุบัน มีหลายหน้างาน แล้วแต่ผู้บริหารจะมอบหมาย ทั้งการประชุม

การเป็นวิทยากร ซึ่งทุกงานก็ทำด้วยความตั้งใจและมุ่งมั่นอยากให้ ทุกงานออกมาดีที่สุด เพราะหลักในการทำงานของดิฉัน คือการ ตั้งใจทำงานทุกอย่างในทุก ๆ วันให้ดีที่สุด โดยในการทำงานจะยึด หลักประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ มันจะทำให้เรารู้เลยว่า งานที่ทำหรือบริหารต้องเดินไปทางไหน

3 พลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 อยากให้อ่านเชรมุมมองในด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

ดิฉันมองว่า COVID-19 เป็นทั้งอุปสรรคและโอกาส ในช่วงที่ผ่านมาทำให้เราเห็นว่าอุตสาหกรรมไทยในบางสาขามีความสามารถในการแข่งขันสูงมาก เช่น อุตสาหกรรมอาหารหรืออุตสาหกรรมต่อเนื่องทางการเกษตร ที่สามารถนำวัตถุดิบในประเทศมาพัฒนาผลิตสินค้าจำเป็นในช่วงขาดแคลน เช่น แอลกอฮอล์ ซึ่งถือว่าเรามีศักยภาพสูงกว่าอีกหลายประเทศมาก ส่วนอุปสรรคที่เห็นชัดมากในช่วงที่ผ่านมาคือปัญหาด้าน supply chain ในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ดังนั้น COVID-19 ทำให้เราเรียนรู้และต้องวางแผนปรับตัวให้มีการส่งเสริมการผลิตวัตถุดิบต่าง ๆ ในประเทศมากยิ่งขึ้นเพื่อลดการพึ่งพิงการนำเข้า ก่อนหน้า COVID-19 ภาคอุตสาหกรรมไทยก็ได้รับผลกระทบจากสงครามการค้าระหว่างมหาอำนาจ 2 ฝ่าย เมื่อเกิด COVID-19 ดิฉันมองภาพความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม

ระหว่างประเทศว่า COVID-19 จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ลดความร้อนแรงของสงครามการค้า และหันกลับมาร่วมมือกันมากขึ้น เพราะทุกประเทศทั่วโลกต่างประสบปัญหาและได้รับผลกระทบในลักษณะเดียวกัน จะเห็นได้ว่ากรอบความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสหประชาชาติหรืออาเซียน ต่างหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางการค้าและอุตสาหกรรมภายหลังจากปัญหาการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหา รวมทั้งช่วยกันสร้างความพร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่อาจคาดคิดที่จะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคตด้วย ดิฉันมองว่าสงครามการค้าระหว่างประเทศอาจจะยังคงอยู่แต่ภาพรวมน่าจะคลี่คลายเป็นไปในทิศทางบวกมากขึ้น ความร่วมมือเพื่อการค้าและการร่วมกันพัฒนาอุตสาหกรรมระหว่างประเทศจะเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกให้พ้นจากวิกฤตในครั้งนี้

สำหรับผู้ประกอบการ ดิฉันมองว่าการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการทุกระดับในเกือบทุกอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่มีเงินทุน

หมุนเวียนจำนวนไม่มากนัก เมื่อเกิด COVID-19 ธุรกิจต้องหยุดชะงักแบบไม่ได้ตั้งตัว สภาพคล่องของบริษัทก็หมดตามไปด้วย มีธุรกิจจำนวนมากที่ต้องเลิกกิจการและได้รับผลกระทบในการดำเนินธุรกิจ มีการเลิกจ้างพนักงาน ส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อทั้งระบบเศรษฐกิจและสังคม หนึ่งในอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบชัดเจนมาก คือ อุตสาหกรรมบริการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกทางเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับประเทศค่อนข้างสูง เมื่อเกิด COVID-19 ประเทศไทยขาดรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติจึงกระทบต่อการจ้างงาน และอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดิฉันมองว่ารัฐบาลได้ออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือภาคอุตสาหกรรม แต่เงินช่วยเหลือเหล่านั้นยังไม่สามารถส่งถึงผู้ประกอบการรายเล็ก รายย่อยที่ได้รับปัญหาอย่างเต็มที่ เนื่องจากเงื่อนไขในการเข้าถึงเงินช่วยเหลืออาจจะเป็นอุปสรรค ซึ่งควรมีการปรับหรือผ่อนคลายนโยบายเหล่านั้นบ้างอาจจะช่วยแก้ไขปัญหได้ดีขึ้น สำหรับดิฉันในวิกฤตก็ยังมีโอกาส ทุกคน ทุกบริษัทต้องใช้โอกาสนี้เรียนรู้เพื่อที่จะปรับตัว

ครั้งใหญ่ สร้างความแข็งแกร่งให้กับองค์กรตัวเอง ธุรกิจเล็ก ๆ อาจเริ่มคิดว่าจะนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในธุรกิจบ้างไหม มีการวางแผนความเสี่ยง บริษัทขนาดใหญ่ถ้าจำเป็นก็ต้องลดขนาดองค์กรเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ต่อไป

4

นโยบายสำคัญของ สศอ. ในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

สำหรับงานด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ เราได้นำกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDG) ขององค์การสหประชาชาติมาเป็นหลักในการดำเนินงาน ซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นหนึ่งในแนวคิดสำคัญของเศรษฐศาสตร์ยุคหลังที่ให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กัน ไม่คำนึงถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อใช้

เป็นกรอบการดำเนินงานให้กับประเทศสมาชิกของสหประชาชาติ นำไปขับเคลื่อนต่อซึ่งรวมถึงไทยด้วย เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ถูกถ่ายทอดสู่ภาพรวมของประเทศ ซึ่งจะปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และภาคอุตสาหกรรมในระดับกระทรวงและระดับกรม สศอ. ซึ่งมีบทบาทเป็นเข็มทิศวางแนวทางด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม งานนโยบายเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศของ สศอ.

รวมทั้งของกระทรวงอุตสาหกรรมก็จะขับเคลื่อนตาม SDGs ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรหรือใช้เทคโนโลยีสะอาดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งกิจกรรมของหน่วยปฏิบัติก็จะสอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว

สุดท้าย ในฐานะข้าราชการและหน่วยงานภาครัฐ วิฤตการณ์ COVID-19 ได้ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของประเทศ ดิฉันมักจะนึกถึงคำที่ท่านนายกฯ กล่าวบ่อย ๆ คือเราจะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภาครัฐก็จะพยายามทำอย่างดีที่สุดที่จะทำให้ผู้ประกอบการ ธุรกิจต่าง ๆ สามารถฟื้นตัวและข้ามผ่านวิกฤตนี้โดยเร็วที่สุด แม้ว่าในอนาคต COVID-19 จะยังไม่หมดไปโดยสิ้นเชิง แต่เชื่อว่าเหตุการณ์นี้ จะสร้างภูมิคุ้มกันต่อสิ่งกระทบใหม่ที่อาจเกิดขึ้นกับภาคอุตสาหกรรมไทยในอนาคต

ดัชนีอุตสาหกรรม ไตรมาส 2/2563

กองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

ดัชนีอุตสาหกรรมไตรมาส 2/2563 (เมษายน - มิถุนายน) เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (MPI) ปรับตัวลดลงร้อยละ 20.02 (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1 และ 2) สะท้อนถึงภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่ชะลอตัวลง จากอุตสาหกรรมยานยนต์ การกลั่นปิโตรเลียม เครื่องปรับอากาศ ผลิตภัณฑ์ยางรถยนต์ และผลิตภัณฑ์เหล็ก อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมที่ยังคงปรับตัวเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน ได้แก่ อุตสาหกรรมสัตว์น้ำบรรจุกระป๋อง เกษียภัณฑ์และเคมีภัณฑ์ที่ใช้รักษาโรค ปุ๋ยเคมี อาหารสัตว์สำเร็จรูป และผลิตภัณฑ์คอนกรีต ปูนซีเมนต์และปูนปลาสเตอร์

ตารางที่ 1 ดัชนีอุตสาหกรรมรายไตรมาส

ดัชนีอุตสาหกรรม รายไตรมาส (68 กลุ่มอุตสาหกรรม)					
ดัชนีอุตสาหกรรม	ไตรมาส 2/2562 (เม.ย. - มิ.ย.)	ไตรมาส 1/2563 (ม.ค. - มี.ค.)	ไตรมาส 2/2563 (เม.ย. - มิ.ย.)	อัตราการเปลี่ยนแปลง เมื่อเทียบกับ ไตรมาสก่อน (%)	อัตราการเปลี่ยนแปลง เมื่อเทียบกับไตรมาส เดียวกันของปีก่อน (%)
ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (ถ่วงน้ำหนักมูลค่าเพิ่ม)	100.29	102.85	80.21	-22.00	-20.02
ดัชนีการส่งสินค้า	102.73	100.17	82.19	-17.94	-19.99
ดัชนีสินค้าสำเร็จรูปคงคลัง	133.53	140.31	127.32	-9.26	-4.65
ดัชนีอัตราส่วนสินค้าสำเร็จรูปคงคลัง	143.75	150.92	203.38	34.76	41.48
ดัชนีแรงงานอุตสาหกรรม	99.23	101.39	91.16	-10.09	-8.13
ดัชนีผลิตภาพแรงงานอุตสาหกรรม	100.97	101.93	85.55	-16.06	-15.27
อัตราการใช้กำลังการผลิต	65.04	66.86	52.89	-	-

ที่มา: กองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

หมายเหตุ: ฐานเฉลี่ยปี 2559 เป็นดัชนีที่ยังไม่ได้ปรับผลกระทบของฤดูกาล

สรุปอุตสาหกรรมหลักที่ส่งผลกระทบต่อดัชนีพาวเวอร์ ไตรมาส 2/2563

1. อุตสาหกรรมยานยนต์ ปรับตัวลดลงร้อยละ 69.04 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน โดยการผลิตลดลงในระดับสูง จากสินค้าเกือบทุกรายการสินค้า ยกเว้นรถยนต์นั่งขนาดใหญ่ รถยนต์นั่งตรวจการ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อกำลังซื้อของตลาดในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากมาตรการล็อกดาวน์เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวจึงมีการหยุดกิจกรรมทางเศรษฐกิจและหยุดการผลิตชั่วคราวในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2563 รวมทั้งสถานการณ์ภัยแล้งที่ทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดน้อยลง ตลอดจนสถาบันการเงินมีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อรถยนต์มากขึ้น

2. อุตสาหกรรมการกลั่นปิโตรเลียม ปรับตัวลดลงร้อยละ 15.51 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน ภาวะการผลิตลดลงในกลุ่มสินค้าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ในการเดินทางขนส่ง โดยเฉพาะน้ำมันเครื่องบินเนื่องจากการเดินทางทางอากาศถูกระงับเนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยว รวมถึงการคมนาคมขนส่งลดลงจากมาตรการล็อกดาวน์

3. อุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศ ปรับตัวลดลงร้อยละ 38.93 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน ภาวะการผลิตลดลง โดยปัจจัยหลักจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 และผลจากมาตรการล็อกดาวน์เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ทำให้ความต้องการสินค้าลดลง รวมไปถึงการที่ผู้ผลิตปรับลดวันทำงาน ตลอดจนการขาดแคลนวัตถุดิบสำหรับการผลิตสินค้าที่ส่งผลให้ปริมาณการผลิตลดลง

4. อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง ปรับตัวลดลงร้อยละ 46.29 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน สถานการณ์การผลิตลดลงจากผลกระทบของการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งในประเทศและทั่วโลก ทำให้ผู้ผลิตต้องปรับลดจำนวนวันทำงานของพนักงานเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค รวมถึงคำสั่งซื้อของผู้ผลิตรถยนต์และการส่งออกยางรถยนต์ลดลงในระดับสูง

5. อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์เหล็ก ปรับตัวลดลงร้อยละ 19.70 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน ภาวะการผลิตและการจำหน่ายลดลง เนื่องจากความต้องการใช้ที่ลดลงตามภาวะเศรษฐกิจหลังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 และยังได้รับผลกระทบจากการนำเข้าเหล็กสำเร็จรูปที่มีราคาถูกลงกว่า แต่อย่างไรก็ตาม การผลิตเหล็กแผ่นเคลือบที่นำไปใช้ผลิตกระป๋องมีการผลิตเพิ่มขึ้นตามความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง

สถานการณ์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในไตรมาส 2/2563 มีดังนี้

อุตสาหกรรมอาหาร ในภาพรวมปรับตัวลดลง ร้อยละ 2.33 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน โดยปรับตัวลดลงเนื่องจากสินค้าน้ำตาล ลดลงร้อยละ 36.87 เนื่องจากปีนี้โรงงานปิดหีบเร็วกว่าปีก่อนจากภัยแล้งทำให้ผลผลิตอ้อยน้อยลงกว่าปีก่อน ในขณะที่สินค้าที่มีการปรับตัวเพิ่มขึ้น ได้แก่ การผลิตสัตว์น้ำบรรจุกระป๋อง ผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์สำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์นม ผลิตภัณฑ์มะกะโรนี เส้นก๋วยเตี๋ยว และผลิตภัณฑ์อาหารจำพวกแป้ง ปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.76 6.96 5.57 และ 12.26 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน เนื่องจากได้รับอานิสงส์จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ความต้องการอาหารกระป๋องไว้บริโภคในช่วงที่ต้องอยู่บ้านเพื่อป้องกันการระบาดและมาตรการล็อกดาวน์ ส่งผลให้สินค้ากลุ่มอาหารสำเร็จรูปและอาหารแห้ง (ทูน่ากระป๋อง และบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป) ขยายตัวตามความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ ในส่วนของผลิตภัณฑ์นมมีภาวะการผลิตเพิ่มขึ้นจากสินค้านมผงและนมพร้อมดื่มเป็นหลัก เนื่องจากได้รับคำสั่งซื้อเพิ่มขึ้นจากประเทศเพื่อนบ้าน

อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องดื่ม ในภาพรวมปรับตัวลดลง ร้อยละ 19.59 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน โดยปรับตัวลดลงจากการผลิตเบียร์ ผลิตภัณฑ์น้ำตาล/น้ำอัดลม และสุราเป็นหลัก ปรับตัวลดลงร้อยละ 43.76 7.79 และ 13.92 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน โดยภาวะการผลิตลดลงจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อการท่องเที่ยวที่ชะลอตัว กิจกรรมเพื่อการบันเทิงต่าง ๆ ต้องหยุดชะงักตามมาตรการล็อกดาวน์เพื่อป้องกันการระบาดของโรคดังกล่าว ทำให้ช่องทางการจำหน่ายสำคัญ เช่น ร้านอาหาร ผับ บาร์ หยุดให้บริการตั้งแต่ช่วงกลางเดือนมีนาคม รวมถึงการงดการเดินทางในช่วงเทศกาลสงกรานต์ตามประกาศคำสั่งของรัฐ ในขณะที่สินค้าที่มีการปรับตัวเพิ่มขึ้น ได้แก่ การผลิตเครื่องดื่มให้พลังงาน รวมถึงเครื่องดื่มเกลือแร่ ปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.61 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน เนื่องจากสินค้าได้รับความนิยมจากลูกค้าในประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น อาทิ น้ำดื่มให้กำลังงานแบบกระป๋อง และเครื่องดื่มกาแฟสำเร็จรูปกระป๋อง รวมถึงผลของอากาศร้อนขึ้นและผลของการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้ผู้บริโภคมีความต้องการน้ำดื่มแบบขวดเพิ่มขึ้นเพื่อบริโภคและกักตุนสำรองไว้

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย โดย**กลุ่มสิ่งทอ** ปรับตัวลดลง ร้อยละ 6.68 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน ภาวะการผลิตลดลงจากการทอผ้าเป็นหลัก ทั้งผ้าทอจากเส้นใยธรรมชาติ เส้นใยประดิษฐ์ และเส้นใยอื่น ๆ เนื่องจากผลกระทบภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวและสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ประกอบกับประเทศคู่ค้าหลายรายที่สำคัญ เช่น ประเทศจีน ญี่ปุ่น และเวียดนามชะลอคำสั่งซื้อ ส่วน**กลุ่มเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย** ปรับตัวลดลงเช่นเดียวกันที่ร้อยละ 21.91 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน จากสินค้าเสื้อผ้าชั้นนอกขายเป็นหลัก เนื่องจากผลกระทบภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวและสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้ผู้บริโภคชะลอการซื้อ รวมทั้งมีการปิดสถานที่จัดจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศตามมาตรการล็อกดาวน์เพื่อป้องกันโรคระบาดดังกล่าว

ตารางที่ 2 ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมและอัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน

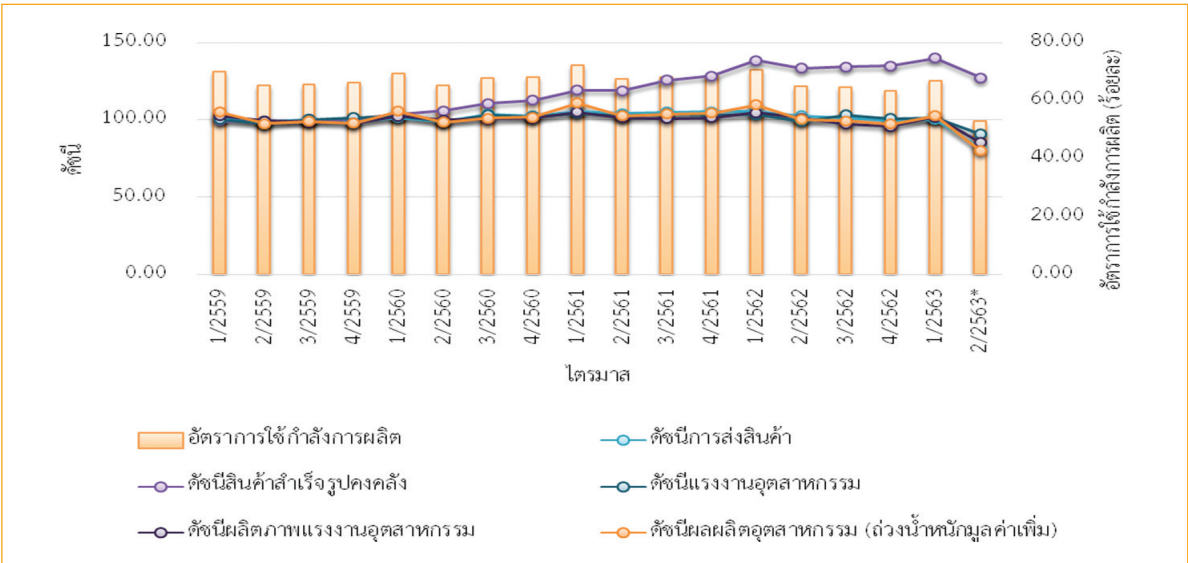
อุตสาหกรรม	ดัชนี (%YoY)	2560	2561	2562	2562				2563				
					Q2	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	Q1	Q2	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.
รวม	MPI (VA)	101.81	105.59	101.76	100.29	95.47	104.57	100.82	102.85	80.21	78.08	79.68	82.88
	%YOY	1.81	3.71	-3.63	↓ -3.12	1.57	-3.16	-5.22	↓ -6.35	↓ -20.02	-19.88	-26.42	-21.35
1. อาหาร (10) weight = 16.1514	MPI (VA)	103.87	110.19	107.46	99.12	99.28	100.89	97.18	118.63	96.81	99.42	96.96	94.04
	%YOY	3.87	6.09	-2.48	↓ -4.25	-5.73	-5.29	-1.37	↓ -12.68	↓ -2.33	-0.84	-29.48	-27.67
2. เครื่องดื่ม (11) weight = 3.77604	MPI (VA)	99.70	99.01	107.37	111.42	106.64	108.30	102.54	109.62	0.00	69.93	90.10	95.27
	%YOY	-0.30	-0.69	8.45	↑ 17.57	14.84	10.84	9.40	↓ -1.62	↓ -100.00	-29.73	-11.55	-7.58
3. สิ่งทอ (13) weight = 1.64456	MPI (VA)	103.83	103.46	93.36	100.53	89.45	99.23	90.30	93.81	0.00	57.57	54.27	59.94
	%YOY	3.83	-0.36	-9.76	↓ -0.55	-2.95	-3.23	-16.81	↓ -6.68	↓ -100.00	-36.51	-44.74	-38.63
4. เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย (14) weight = 1.87997	MPI (VA)	96.01	99.99	95.18	91.93	89.51	96.21	90.07	96.23	71.79	79.55	67.87	67.94
	%YOY	-3.99	4.14	-4.80	↓ -3.64	11.91	-10.81	-8.41	↓ -2.24	↓ -21.91	-16.65	-32.42	-28.91
5. ยางและพลาสติก (22) weight = 8.90064	MPI (VA)	104.04	103.05	95.62	89.78	85.12	92.43	91.78	97.84	75.26	77.38	72.43	75.98
	%YOY	4.04	-0.95	-7.21	↓ -7.27	-1.24	-7.91	-11.65	↓ -5.39	↓ -16.17	-18.20	-31.65	-23.95
7. เหล็ก (24) weight = 3.58709	MPI (VA)	103.73	106.24	95.37	101.02	89.65	108.69	104.71	92.45	81.11	79.62	81.29	82.43
	%YOY	3.73	2.41	-10.23	↓ -2.08	-4.57	3.34	-5.12	↓ -6.46	↓ -19.70	-9.62	-16.76	-10.66
7. อิเล็กทรอนิกส์ (2610) weight = 3.01889	MPI (VA)	86.80	89.83	84.60	84.96	79.52	87.39	87.96	87.69	77.52	83.42	73.79	75.36
	%YOY	-13.20	3.49	-5.82	↓ -4.64	-13.32	-13.63	-19.13	↑ 3.62	↓ -8.75	0.11	-15.60	-15.88
8. ยานยนต์ (2910) weight = 13.27784	MPI (VA)	102.08	112.41	105.99	106.05	95.00	115.34	107.82	95.24	32.84	17.34	36.07	45.10
	%YOY	2.08	10.12	-5.72	↓ -0.68	14.10	-2.97	-8.03	↓ -18.79	↓ -69.04	-81.40	-68.06	-60.57
9. HDD (26202) weight = 3.11667	MPI (VA)	116.24	120.84	113.76	104.41	95.23	101.37	116.63	110.38	101.25	86.68	97.17	119.90
	%YOY	16.24	3.96	-5.86	↓ -15.04	-13.70	-14.12	-16.86	↑ 9.43	↓ -3.03	-31.00	5.59	13.10
10. เครื่องปรับอากาศ (28191) weight = 2.49086	MPI (VA)	88.74	92.60	102.41	124.13	120.91	133.56	117.91	128.26	75.81	75.57	65.31	86.54
	%YOY	-11.26	4.35	10.60	↑ 13.95	15.43	13.76	12.69	↑ 14.15	↓ -38.93	-16.03	-32.06	-20.92

ที่มา: กองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

หมายเหตุ: ฐานเฉลี่ยปี 2559 เป็นดัชนีที่ยังไม่ได้ปรับผลกระทบของฤดูกาล

↑ อัตราการเปลี่ยนแปลงที่ปรับตัวเพิ่มขึ้น ↓ อัตราการเปลี่ยนแปลงที่ปรับตัวลดลง

รูปที่ 1 ดัชนีอุตสาหกรรมรายไตรมาส 1/2559 ถึง 2/2563

ที่มา: กองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

หมายเหตุ: ฐานเฉลี่ยปี 2559 เป็นดัชนีที่ยังไม่ได้ปรับผลกระทบของฤดูกาล

ทั้งนี้ สามารถสืบค้นข้อมูลรายละเอียดดัชนีอุตสาหกรรม ได้ที่เว็บไซต์ของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.)
<http://www.oie.go.th>

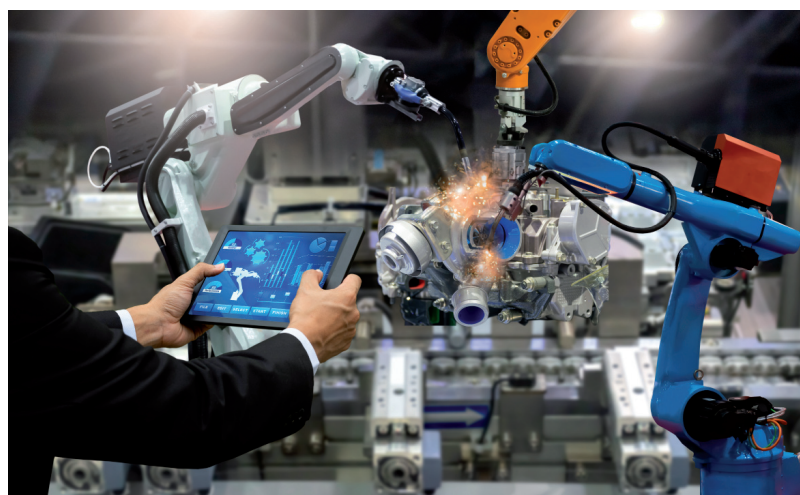

เตรียมพร้อม ศักยภาพแรงงานไทย รองรับการเปลี่ยนแปลง สู่อุตสาหกรรมวิถีใหม่

กองบรรณาธิการ

ปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมไทยยังมีความต้องการ
แรงงานอยู่อีกมาก ข้อมูลจากกรมโรงงาน
อุตสาหกรรมและการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ชี้ให้เห็น
ถึงความต้องการแรงงานในช่วง 6 ไตรมาส (ม.ค. 62 – ก.ค. 63)
จากโรงงานที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่ยังไม่ได้แจ้ง
ประกอบกิจการมีความต้องการแรงงานอีกกว่า 141,593 คน
โดยอุตสาหกรรมที่มีความต้องการทางด้านแรงงานสูง ได้แก่
อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรม
อาหาร และอุตสาหกรรมพลาสติก ประกอบกับความต้องการ
แรงงานใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (อุตสาหกรรมยานยนต์
แห่งอนาคต อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรม
การท่องเที่ยวรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อุตสาหกรรม
การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร
อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์
อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ อุตสาหกรรมดิจิทัล

อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร) ปี 2563 – 2567 มีประมาณ
1,695,117 คน โดยมีความต้องการในระดับวิชาชีพจำนวน
735,373 คน ระดับอุดมศึกษาจำนวน 959,744 คน ซึ่งจะช่วย
รองรับแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ได้

อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) จะเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการยุคใหม่ที่เกิดขึ้นทั้งในอนาคต และในสถานการณ์โควิด-19 ได้ ซึ่งเห็นได้จาก 3 อุตสาหกรรมหลักที่ได้รับอานิสงส์ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามความต้องการที่เพิ่มขึ้นจากทั่วโลก ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เวชภัณฑ์และเคมีภัณฑ์รักษาโรค และอาหาร อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าวปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ คือการพัฒนาศักยภาพแรงงานไทยให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในการเข้าสู่อุตสาหกรรมวิถีใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความต้องการแรงงาน (Demand

Side) พัฒนาระบบนิเวศด้านแรงงาน (Labour Ecosystem) เพื่อรองรับการพัฒนาแรงงานในภาคอุตสาหกรรม เร่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ระหว่างกัน จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมฝีมือแรงงานในสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมาย จัดทำฐานข้อมูลความต้องการด้านแรงงานทั้ง Demand Side และ Supply Side เพื่อให้สามารถพัฒนานักศึกษา ครูผู้สอน ให้ตรงกับทิศทางการต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรม พัฒนาการวิจัยและเทคโนโลยี ยกระดับทักษะ

แรงงานในภาคอุตสาหกรรม สนับสนุนด้านทุนวิจัยที่ตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรม พัฒนาฐานข้อมูลความต้องการบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของสถานประกอบการและฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญในมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยของภาครัฐ ให้ทันสมัยสามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการผลิตแรงงาน (Supply Side)

เพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนากำลังคนในภาคอุตสาหกรรม จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมแบบเข้มข้นในระยะสั้นเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างกำลังคนในภาคอุตสาหกรรม ส่งเสริมระบบการศึกษาทางไกลผ่านระบบออนไลน์ (E-learning) เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาตนเอง ส่งเสริมภาพลักษณ์การอาชีวศึกษา เร่งปรับค่านิยม และวางรากฐานทักษะอาชีพให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม จัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ในระยะสั้นเน้น On the Job Training และ Train the Trainer เพื่อผลิตกำลังคนให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในสาขา

อุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ระหว่างกัน

การดำเนินการดังกล่าวจะทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่จำเป็น เพื่อใช้ประกอบในการกำหนดแนวทางการพัฒนาแรงงานภาคอุตสาหกรรมของประเทศ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ภาครัฐไม่สามารถดำเนินการเพียงลำพังได้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งปัจจัยที่จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาทักษะกำลังคน จำเป็นต้องร่วมมือกันทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคการศึกษา และแรงงาน ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมพร้อมที่จะเข้าไปช่วยเหลือดูแลเพื่อฟันฝ่าวิกฤตครั้งนี้ไปได้

จัดทำโดย :
กองบรรณาธิการ

แหล่งข้อมูลอ้างอิง :
ข่าวประชาสัมพันธ์ สกอ.

โอกาสของสินค้าอุตสาหกรรมไทย ภายใต้ความตกลงการค้าเสรี (FTA) ไทย - ปากีสถาน

กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

ภูมิหลังของการเจรจาความตกลง การค้าเสรีไทย - ปากีสถาน (Pakistan - Thailand Free Trade Agreement)

ไทยและปากีสถานได้เห็นพ้องให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมทางการค้า (Joint Trade Committee: JTC) ระหว่างไทย - ปากีสถาน ในระดับรัฐมนตรีเศรษฐกิจสองฝ่าย เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการค้าการลงทุน และโอกาสในการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้วยการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางการค้าระหว่างกัน โดยในการประชุม JTC ไทย - ปากีสถาน ครั้งที่ 1 เมื่อเดือนสิงหาคม 2556 ณ กรุงอิสลามาบัต และครั้งที่ 2 เมื่อเดือนธันวาคม 2557 ณ จังหวัดเชียงใหม่ ตามลำดับ มีการหารือถึงความเป็นไปได้ในการจัดทำ FTA ไทย - ปากีสถาน และเห็นว่าหากไทยและปากีสถานเห็นพ้องให้มีการจัดทำ FTA ระหว่างกัน ควรเริ่มจากการเจรจาการค้าสินค้าเป็นอันดับแรก ต่อมา เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2558 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ

กรอบการเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย - ปากีสถาน โดยมีประเด็นครอบคลุมการค้าสินค้า พืชการทางศุลกากร กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า มาตรการปกป้องและมาตรการเยียวยา ด้านการค้า มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า การระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐความร่วมมือ และการอำนวยความสะดวกทางการค้า ความโปร่งใส และเรื่องอื่น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์กับประเทศไทยในภาพรวม โดยในห้วงของการประชุม JTC ไทย - ปากีสถาน ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2558 ณ กรุงอิสลามาบัต ทั้งสองฝ่ายได้ประกาศเริ่มการเจรจา FTA ไทย - ปากีสถาน อย่างเป็นทางการ และได้มีการปรับปรุงขยายกรอบการเจรจาเพิ่มเติมเป็นแบบครอบคลุม (Comprehensive) ครอบคลุมทั้งด้านการค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ความสำคัญของปากีสถาน

ปากีสถานเป็นตลาดขนาดใหญ่ มีประชากรเป็นอันดับ 6 ของโลก หรือประมาณ 200 ล้านคน โดยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี (ระหว่างปี 2557 – 2561) แบ่งเป็นภาคบริการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 53 ภาคเกษตร ร้อยละ 25 และภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 22 ของ GDP ทั้งนี้ ปากีสถานดำเนินนโยบายมองตะวันออก (Look East Policy) เป็นการส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับเอเชีย โดยเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออก เพื่อลดการพึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจจากประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้ รวมถึงมีนโยบายเศรษฐกิจเสรีเพิ่มมากขึ้น เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยยกเลิกระบบการควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ส่งออก เช่น การลดภาษีรายได้ การให้สินเชื่อ และการรับประกันการส่งออก เพื่อลดความเสี่ยงทางการค้า

ในระหว่างปี 2558 – 2562 การค้าระหว่างไทยและปากีสถานมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลค่ารวมระหว่างกันเฉลี่ยปีละ 1,020 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้ามาตลอด ซึ่งปัจจุบันไทยให้ความสำคัญกับปากีสถานในฐานะตลาดส่งออกที่มีศักยภาพ และปากีสถานมีความสนใจที่จะขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับไทย ทั้งนี้ ปากีสถานตั้งเป้าหมายให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วภายในปี 2573 โดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและกลยุทธ์ในการลดความยากจนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ โดยเร่งรัดการพัฒนาประเทศและการสร้างความยั่งยืนในด้านการผลิตจะเน้นส่งเสริมการยกระดับกระบวนการผลิตโดยใช้ทรัพยากร knowledge – intensive ในด้านทิศทางการค้า ปากีสถานเน้นการลดมาตรการปกป้องที่มีอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ และให้ความสำคัญกับการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น โดยเริ่มกลยุทธ์เร่งการขยายการส่งออก (Rapid Export Growth Strategy : REGS) การดำเนินมาตรการต่าง ๆ อาทิ การลดต้นทุนในการประกอบธุรกิจ การพัฒนาทักษะแรงงานและเทคโนโลยี การส่งเสริมการส่งออกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสินค้า

ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง โดยเน้นปริมาณการส่งออกสินค้าเครื่องหนัง ผลิตภัณฑ์ทางวิศวกรรม เคมีภัณฑ์และเวชภัณฑ์ และภาคบริการ นอกจากนี้ ยังมีการปรับปรุงกฎระเบียบและการดำเนินการด้านศุลกากร โดยได้เริ่มนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการผ่านพิธีทางศุลกากรและพัฒนาระบบการตรวจสอบสินค้า โดยปากีสถานได้กำหนดภาษีที่เกี่ยวข้องกับสินค้านำเข้า ประกอบด้วย 1) ภาษีศุลกากร (customs duties) 2) ภาษีตามกฎหมาย (regulatory duties : RD) และ 3) ภาษีศุลกากรเพิ่ม (additional customs duties : ACD) โดยผลรวมของภาษีทั้งหมดจะไม่เกินอัตราภาษีผูกพัน (bound rate) ที่ปากีสถานแจ้งไว้ภายใต้ WTO

สถานการณ์จากความตกลงการค้าเสรีไทย – ปากีสถานด้านการค้าสินค้า (Trade in Goods)

การเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย – ปากีสถาน ประกอบด้วยคณะทำงาน จำนวน 4 คณะ ได้แก่ คณะทำงานด้านการค้าสินค้า คณะทำงานด้านกระบวนการศุลกากรและการอำนวยความสะดวกทางการค้า คณะทำงานด้านกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า และคณะทำงานด้านกฎหมาย โดยสถานะ ณ ปี 2562 สรุปภาพรวมการเจรจา ได้ดังนี้

- **การจัดทำร่างข้อบ่งชี้ด้านการค้าสินค้า** – ไทยและปากีสถานสามารถสรุปผลการจัดทำร่างข้อบ่งชี้ด้านการค้าสินค้าได้เกือบทั้งหมดแล้ว (รวมจำนวน 13 บท) โดยเหลือเพียงเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการทางศุลกากรและการอำนวยความสะดวกทางการค้าในการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับข้อมูลการส่งออก (Customs Procedures and Trade Facilitation : CPTF) Article 5.9 (Use of Automated System and Paperless Trading)

- **รูปแบบการลดภาษี (Tariff Reduction Modality : TRM)** – ไทยและปากีสถานยังไม่สามารถหาข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบการลดภาษีได้ โดยทั้งสองฝ่ายสามารถสรุปได้เพียงรูปแบบการลดภาษีเบื้องต้น (Provisional TRM)

- **ข้อเสนอการเปิดตลาดการค้าสินค้า (Offer List) และข้อเรียกร้อง (Request List)** – ไทยเสนอการเจรจาสินค้าครอบคลุม จำนวน 9,558 รายการ และปากีสถานเสนอ จำนวน 7,027 รายการ ที่ระดับพิกัดศุลกากร 8 หลัก ฉบับปี 2012 (HS 2012) โดยที่ผ่านมา ไทยได้เสนอการเปิดตลาดสัดส่วนร้อยละ 75 ของรายการสินค้าที่ปากีสถานเรียกร้อง และปากีสถานได้เสนอเปิดตลาดให้ร้อยละ 60 ของรายการสินค้าที่ไทยเรียกร้อง ภายใต้เงื่อนไขการลดหรือยกเลิกภาษี RD และ ACD ของปากีสถาน อย่างไรก็ตาม ทั้งสองฝ่ายเห็นว่าไม่ได้รับการตอบสนองการเปิดตลาดต่อรายการสินค้าสำคัญระหว่างกัน โดยสินค้าสำคัญ

ที่ไทยเรียกร้อยฝ่ายปากีสถาน อาทิ ยานยนต์และชิ้นส่วน ไม้ กระดาษ พลาสติก น้ำผลไม้ เครื่องปรับอากาศ ส่วนสินค้าสำคัญของปากีสถานที่เรียกร้อยไทย อาทิ สินค้าเกษตร เครื่องหนัง ตลอดจนสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

• กฎถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin : RoO)

ทั้งสองฝ่ายสามารถสรุปข้อบัพได้ทั้งหมดแล้ว โดยภายใต้ความตกลงฯ จะมีเงื่อนไขในการกำหนดสินค้าที่ผ่านเกณฑ์ถิ่นกำเนิด หรือมีคุณสมบัติถิ่นกำเนิด แบ่งออกเป็น 3 เงื่อนไข ได้แก่ 1) Wholly Obtained (WO) หมายถึงสินค้าส่งออกที่ผลิตขึ้นโดยใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด หรือสินค้าที่ทั้งหมดได้จากประเทศผู้ส่งออก 2) Produced Entirely (PE) หมายถึงสินค้าที่ผลิตจากวัตถุดิบที่ได้ถิ่นกำเนิดของประเทศภาคี (ไทยและปากีสถาน) เท่านั้น และ 3) Product Specific Rules (PSR) หมายถึงสินค้าที่มีวัตถุดิบที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิดทั้งหมดหรือบางส่วนที่มีกระบวนการผลิตเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎ PSR ซึ่งสามารถบรรลุการเจรจาได้แล้ว จำนวน 772 รายการ จาก 5,205 รายการ

ที่ผ่านมา ปัญหาและอุปสรรคหลักในการเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย - ปากีสถาน ได้แก่ 1) ปากีสถานนำเงื่อนไขการยกเลิกภาษี RD และ ACD เพื่อต่อรองรูปแบบการลดภาษี โดยขอให้ไทยยืดหยุ่นทั้งในเรื่องสัดส่วนและระยะเวลาในการลดภาษี 2) ปากีสถานเรียกร้อยให้ไทยนำสินค้าที่มีภาษี MFN เป็นศูนย์ออกจากตารางรูปแบบการลดภาษี 3) เรียกร้อยให้ไทยเปิดตลาดให้เทียบเท่าอาเซียน จีน และอินเดีย และ 4) ทั้งสองฝ่ายไม่ตอบสนองการเปิดตลาดสินค้าสำคัญของคู่เจรจา ส่งผลให้ยังไม่ได้ข้อสรุปต่อรูปแบบการลดภาษี (Modality) และการเปิดตลาดสินค้าสำคัญของทั้งสองฝ่าย

โอกาสของสินค้าอุตสาหกรรมไทยในปากีสถาน

ผลการศึกษาวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าอุตสาหกรรม โดยอาศัยเครื่องมือดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage : RCA) ระหว่างไทยกับปากีสถาน ประกอบกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการประชุมสามัญประจำปี 2562 ของสภาธุรกิจไทย-ปากีสถาน เมื่อเดือนมิถุนายน 2562 และการสัมมนากลุ่มเป้าหมายของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เมื่อเดือนกันยายน 2562 ผู้เขียนขอเสนอโอกาสของสินค้าอุตสาหกรรมไทยภายใต้สถานการณ์เจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีไทย - ปากีสถาน ดังนี้

1. การผลักดันการส่งเสริมการส่งออกสินค้าที่ไทยมีศักยภาพ โดยจัดทำข้อเรียกร้อง (Request List) การเปิดตลาดกับปากีสถานใน 9 กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมหลักที่สอดคล้องกับการส่งออกหลักของไทยไปยังปากีสถานในปัจจุบัน ได้แก่

• **ยานยนต์และส่วนประกอบ** อาทิ รถยนต์ส่วนบุคคล ส่วนประกอบของแทรกเตอร์ โดยไทยเป็นฐานการผลิตรถยนต์ระดับโลก มีเครือข่ายผู้ผลิตชิ้นส่วนในประเทศแบบครบวงจร ทำให้ลดต้นทุนการขนส่งมีแรงงานที่มีทักษะฝีมือ รวมถึงผู้ผลิตชิ้นส่วนมีความชำนาญงานในห่วงโซ่การผลิต และมีขีดความสามารถในการพัฒนาชิ้นส่วนยานยนต์

• **เครื่องจักรและเครื่องใช้กล** อาทิ เครื่องสูบ หม้อสะสมไฟฟ้า

• **พลาสติก** อาทิ โพลีเมอร์ แผ่นพลาสติก ฝาจุพพลาสติก

- **เคมีและเคมีภัณฑ์** อาทิ น้ำมันหล่อลื่น กลีเซอรอล กรดเทรฟทาสิก เครื่องสำอาง ซึ่งผู้ประกอบการไทยมีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมปลายน้ำ เช่น เครื่องสำอาง สี โดยมีความสามารถในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า (Customize) รวมถึงการเติบโตของอุตสาหกรรมปลายน้ำมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในตลาดอาเซียน

- **เครื่องอุปกรณไฟฟ้า** อาทิ เครื่องปรับอากาศ อุปกรณ์ทำความเย็น โดยผู้ประกอบการไทยมีศักยภาพในการผลิตแบบครบวงจร โดยเฉพาะเครื่องปรับอากาศ ตู้เย็น และเครื่องซักผ้า รวมทั้งมีประสบการณ์การผลิตมายาวนาน ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในสินค้า ตลอดจนคนไทยเป็นฐานการผลิตที่สำคัญและมีที่ตั้งอยู่ในศูนย์กลางเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศของภูมิภาค

- **อาหารและเกษตรแปรรูป** อาทิ ข้าวโพดหวาน น้ำผลไม้ และของปรุงแต่งจากสัตวันน้ำ โดยผู้ประกอบการมีองค์ความรู้ มีเครือข่ายที่เข้มแข็ง รวมทั้งมีความสามารถในการผลิตสินค้าที่หลากหลาย ตลอดจนสามารถต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด นอกจากนี้ ภาครัฐยังมีนโยบายสนับสนุนการเป็น “ครัวของโลก” มาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากไทยมีวัตถุดิบ และทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้มีต้นทุนต่ำ รวมทั้งสินค้าไทยได้รับการยอมรับด้านมาตรฐานในระดับสากล

- **กระดาษและกระดาษแข็ง** อาทิ กระดาษคราฟต์ ไม่เคลือบ ไม้อัด ไม้บาง และวัสดุแผ่น

- **เส้นใย สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม** อาทิ เส้นใยเส้นเทียม ด้ายใยยาวสังเคราะห์ เนื่องจากไทยมีระบบการผลิตที่ครบวงจรตั้งแต่ระดับต้นน้ำถึงปลายน้ำให้กับสินค้าระดับโลกอยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีเครือข่ายตลอดห่วงโซ่อุปทาน ทำให้ผู้ประกอบการไทยมีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ตลอดจนผู้ซื้อมีความมั่นใจในคุณภาพของสินค้า

- **เหล็กและผลิตภัณฑ์** อาทิ สปริง และแผ่นสปริง ทั้งนี้ ภาคเอกชนได้ร่วมแสดงความเห็นต่อผลการศึกษาข้างต้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับสาขาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของไทย โดยเฉพาะสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม (อาทิ เสื้อผ้ากีฬา) อาหารและเกษตรแปรรูป (อาทิ สัตว์ทะเลแปรรูป) และเคมีภัณฑ์ จึงเป็นการตอกย้ำถึงโอกาสของไทยในการพัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในสาขาดังกล่าวกับปากีสถาน

2. การสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงด้านการผลิตกับภาคอุตสาหกรรมของปากีสถาน โดยจัดทำข้อเสนอการเปิดตลาด (Offer List) สินค้านำเข้าจากปากีสถานที่เป็นวัตถุดิบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าต้นน้ำ อาทิ ปลาและสัตว์น้ำที่จำเป็นต่อวัตถุดิบการผลิตอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ฝ้ายและผ้าทอ และหนังดิบ เพื่อเชื่อมโยงและสร้างมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมของไทย สาขาอาหารแปรรูป สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง

3. การจัดทำข้อเสนอกฎถิ่นกำเนิดสินค้า โดยใช้แนวทางที่สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตสินค้าและขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยเป็นสำคัญ และในการจัดทำกฎเฉพาะรายสินค้า (PSR) ควรเร่งดำเนินการในรายการสินค้าเป้าหมายของไทย ที่สอดคล้องกับรายการสินค้าเรียกร้อง ได้แก่ ชิ้นส่วนยานยนต์ ยางพาราและผลิตภัณฑ์ เคมีภัณฑ์ ไม้อัดแผ่น สิ่งทอ รองเท้าน้ำตาล อาหารและผักผลไม้แปรรูป

ที่ผ่านมา การเจรจาความตกลง FTA ไทย - ปากีสถาน ยังใช้ระยะเวลาที่ค่อนข้างยาวนาน เนื่องจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมระหว่างไทยและปากีสถาน ซึ่งอาจเป็นเครื่องมือที่สามารถดำเนินการควบคู่ไปกับการเจรจาความตกลงการค้าเสรี ได้แก่ การจัดทำโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างสองฝ่าย (Economic and Technical Cooperation) อาทิ การจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วม (Mutual Recognition Agreement : MRA) ด้านมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม เพื่อยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะสินค้าเกษตร (สินค้าประมงและสัตว์น้ำ) เพื่อจัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการบังคับใช้มาตรการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนอำนวยความสะดวกทางการค้าโดยคำนึงถึงความปลอดภัยและสุขภาพ โดยเป็นการสร้างความร่วมมือรองรับความตกลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

จัดทำโดย :
นางสาวกัญญา รวยยอด

แหล่งข้อมูลอ้างอิง :

บทวิเคราะห์โอกาสของสินค้าอุตสาหกรรมไทยด้านการค้าสินค้า (Trade in Goods)
ภายใต้การเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย-ปากีสถาน (Pakistan-Thailand FTA) ปี 2562
ภายใต้กรอบการสัมมนาประกอบการของข้าราชการผู้มีผลสัมฤทธิ์สูง รุ่นที่ 13

รอบรู้ อุตสาหกรรม

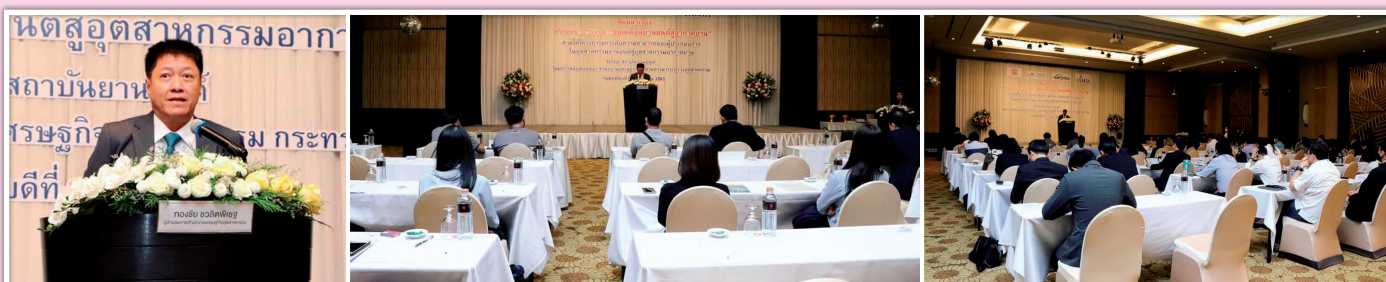
นายทองชัย ขวลิทธิเชษฐ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ร่วมพิธีลงนามถวายพระพร และพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณเพื่อเป็นข้าราชการที่ดีและพลังของแผ่นดิน เบื้องหน้าพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 28 กรกฎาคม 2563 โดยมี นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธานในพิธี ในวันที่ 23 กรกฎาคม 2563 ณ ห้องโถง ชั้น 1 อาคารสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

นายทองชัย ขวลิทธิเชษฐ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และนายอิทธิทัศน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการกองสารสนเทศและดัชนีอุตสาหกรรม ร่วมบรรยายในหัวข้อ “ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Single Form)” ในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่องการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมในภูมิภาค เพื่อรองรับการทำงานวิถีใหม่ (New Normal) โดยมีนายทองชัย สังสิทธิ์สวัสดิ์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธาน ในวันที่ 13 กรกฎาคม 2563 ณ โรงแรมเดอะ เบอร์เคลีย์ โฮเทล ประตูน้ำ

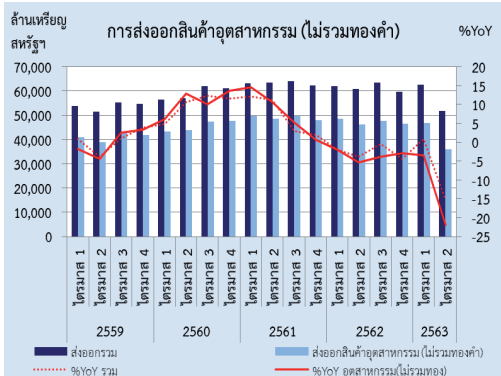

นายทองชัย ขวลิทธิเชษฐ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เป็นประธานเปิดการเสวนา Morning Talk เรื่อง อุตสาหกรรมดาวรุ่ง ภายใต้วิกฤต COVID-19 ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2563 ณ โรงแรมไอบีฮกสกายโฮเทล

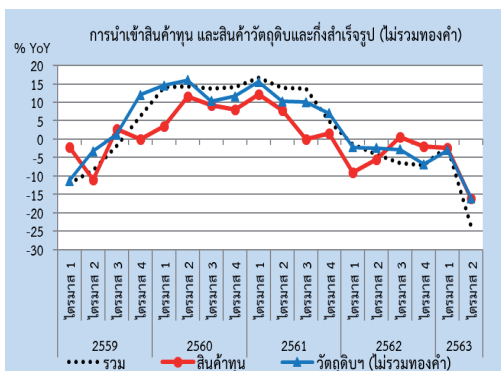
นายทองชัย ขวลิทธิเชษฐ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เป็นประธานจัดงานสัมมนา “Wheel to Wings : ขับเคลื่อนยานยนต์สู่อากาศยาน” ภายใต้โครงการยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมยานยนต์สู่อุตสาหกรรมอากาศยาน ในวันที่ 3 กันยายน 2563 ณ โรงแรม อมาแอนด์ สุวรรณภูมิ แอร์พอร์ต

การส่งออก – นำเข้า สินค้าอุตสาหกรรมไทย ไตรมาส 2 ปี 2563

ไตรมาส 2 ปี 2563 การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม (ไม่รวมทองคำ) หดตัวร้อยละ 21.9 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน จากการหดตัวของสินค้าสำคัญหลายรายการ อาทิ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ประเภทรถปิคอัพ รถบัสและรถบรรทุก เครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทเครื่องปรับอากาศ ตู้เย็นและเครื่องประดับ (หักทอง) ตามลำดับ ด้านตลาดส่งออกหดตัวในหลายตลาดหลัก อาทิ อาเซียน (5) สหภาพยุโรป (27) CLMV และ ญี่ปุ่น แต่อย่างไรก็ตามยังคงขยายตัวในตลาดจีนและสหรัฐอเมริกา

หมายเหตุ : อาเซียน (5) ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และบรูไน
CLMV ได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม

ไตรมาส 2 ปี 2563 การนำเข้าสินค้าหดตัวร้อยละ 23.5 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยการนำเข้าสินค้าเชื้อเพลิงหดตัวร้อยละ 45.2 สินค้าทุนหดตัวร้อยละ 16.2 จากการนำเข้า เครื่องจักรกลและส่วนประกอบที่ใช้ในอุตสาหกรรม ส่วนสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป (ไม่รวมทองคำ) หดตัวร้อยละ 16.1 จากการหดตัวของการนำเข้าเครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่ง เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ ด้าย เส้นใยและผ้าผืน เป็นต้น

สินค้า	2560				2561				2562				2563	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม (ไม่รวมทองคำ)	6.1%	12.8%	10.0%	13.7%	14.6%	10.7%	5.2%	0.6%	-1.9%	-5.3%	-3.8%	-2.8%	-3.5%	-21.9%
นำเข้าสินค้าทุน	3.5%	11.6%	9.1%	8.0%	12.2%	7.9%	0.0%	1.5%	-9.1%	-5.5%	0.6%	-2.0%	-2.4%	-16.2%
นำเข้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป (ไม่รวมทองคำ)	14.5%	16.0%	10.3%	11.6%	15.5%	10.2%	10.1%	7.0%	-2.3%	-2.4%	-2.8%	-6.8%	-3.0%	-16.1%

สินค้าอุตสาหกรรม 3 อันดับแรกในตลาดส่งออกสำคัญของไทย ไตรมาส 2 ปี 256

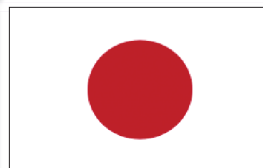
- แผงวงจรไฟฟ้า (-1.4%)
- รถยนต์ และส่วนประกอบ (-72.8%)
- เครื่องคอมพิวเตอร์ และส่วนประกอบ (-24.8%)

- เครื่องคอมพิวเตอร์ และส่วนประกอบ (+0.8%)
- ผลิตภัณฑ์ยาง (+0.9%)
- เครื่องปรับอากาศ และส่วนประกอบ (+0.6%)

- เครื่องคอมพิวเตอร์ และส่วนประกอบ (+26.0%)
- ผลิตภัณฑ์ยาง (-17.6%)
- อุปกรณ์กึ่งตัวนำ ทรานซิสเตอร์ และไดโอด (+212.1%)

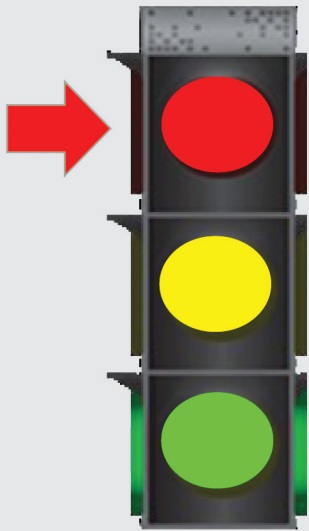

- รถยนต์ และส่วนประกอบ (-20.4%)
- เครื่องจักรกล และส่วนประกอบ (+11.9%)
- เครื่องจักรกล และส่วนประกอบ (-16.8%)

- เบ็ดพลาสติก (+1.5%)
- ผลิตภัณฑ์ยาง (+65.5%)
- เครื่องคอมพิวเตอร์ และส่วนประกอบ (+6.5%)

The Early Warning System of Industrial Economics: EWS-IE

หลักการพิจารณา EWS-IE สัญญาณไฟ

EWS-IE สัญญาณไฟเป็นเครื่องมือที่มีความสามารถในการชี้แนะภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมเป็นระยะเวลา 2-4 เดือน แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ **ระยะปกติ** **เตือนระยะเบื้องต้น** และ **เตือนระยะรุนแรง** โดยระยะปกติจะแสดงสัญญาณไฟสีเขียว เดือนระยะเบื้องต้นจะแสดงสัญญาณไฟสีเหลือง และเดือนระยะรุนแรงจะแสดงสัญญาณไฟสีแดง

EWS-IE เดือนกันยายน – พฤศจิกายน 2563 ส่งสัญญาณเตือนระยะรุนแรง โดยตัวประกอบที่ส่งสัญญาณไม่ปกติเบื้องต้น ได้แก่ ดุลบัญชีเดินสะพัดของไทย ดัชนีผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อภาคอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น และตัวประกอบที่ส่งสัญญาณไม่ปกติระยะรุนแรง ได้แก่ ดัชนีปริมาณสินค้านำเข้า ดัชนีความเชื่อมั่นภาคอุตสาหกรรมของไทย (3 เดือนข้างหน้า) ดัชนีความเชื่อมั่นภาคบริโภคของจีน ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจของยูโรโซน ดัชนีชี้แนวโน้มเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา โดยมีเพียงดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจของไทยเท่านั้นที่ส่งสัญญาณปกติ

หมายเหตุ: ข้อมูลที่ใช้ในการประมวลผลระบบเตือนภัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรมไทยเป็นข้อมูลเดือนกรกฎาคม 2563

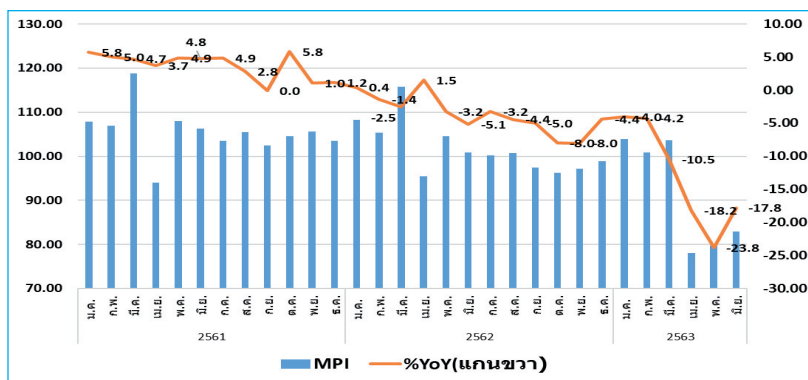
	ปี 2562				ปี 2563				ที่มา
	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	มิ.ย.	ก.ค.*	
ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (ถ่วงน้ำหนักมูลค่าเพิ่ม)	109.8 (-1.2)	100.3 (-2.6)	99.5 (-4.2)	97.5 (-7.2)	102.9 (-6.3)	80.2 (-20.0)	82.9 (-17.8)	85.5 (-14.7)	สตอ.

หมายเหตุ: () หมายถึง อัตราการขยายตัว YoY (%)

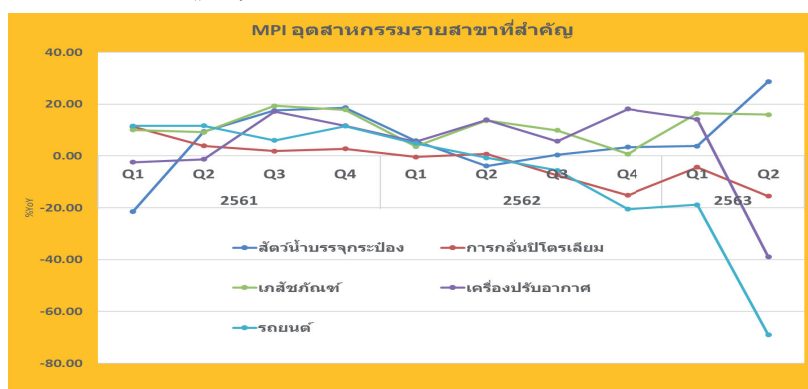
* ตัวเลขประมาณการเบื้องต้น

ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (MPI)

ไตรมาสที่ 2/2563 MPI หดตัวร้อยละ 20.0 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน อุตสาหกรรมที่ส่งผลให้ดัชนีหดตัวจากไตรมาสเดียวกันของปี 2562 อาทิ รถยนต์ การกลั่นปิโตรเลียม เครื่องปรับอากาศ ส่วนอุตสาหกรรมที่ขยายตัว อาทิ สัตว์น้ำบรรจุกระป๋อง เกษียณท์

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

		MPI (%YoY)
2562	Apr	1.5
	May	-3.2
	Jun	-5.1
	Q2	-2.4
	Jul	-3.2
	Aug	-4.4
	Sep	-5.0
	Q3	-4.2
	Oct	-8.0
	Nov	-8.0
	Dec	-4.4
	Q4	-6.8
2563	Jan	-4.0
	Feb	-4.2
	Mar	-10.5
	Q1	-6.4
	Apr	-18.2
	May	-23.8
	Jun	-17.8
	Q2	-20.0